

Izdaja delavski svet Železarn Ravne kot 14-dnevnik v nakladi 5500 izvodov

Ureja uredniški odbor: Miroslav Garb, Jože Gruden, Sead Karadža, Marjan Kolar, Olga Radovič

Glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar
Telefon 861 131, int. 304

Tiska ČGP Večer, Maribor
Glasilo je po 7. točki 1. odst. 36. čl. zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni listi SFRJ, št. 33/72) in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka

Strpno in s širokimi razgledi v srednjeročno načrtovanje

Po tem, koliko potez naprej zna videti in zraven že izračunati čimveč možnih posledic, se v šahu loči prvokategornik od mojstra in ta od vele mojstra. Mi moramo to jesen znati videti in računati naprej za pet let v tozdih in železarni kot celoti, v Slovenskih železarnah, v sisih, krajevnih skupnostih in občini ter celo v republiki.

Običajno zelo dobro poznamo lastne potrebe, sosedove že kaj manj, videti zelo široko in celostno pa je težko. Gradiv za razprave je ogromno, v njih je morje števil, tisk pa ne poudarja nobenih. Žal prav nobeden od pripravjalcev osnutkov planov ni npr. uporabil metode:

— tole je za naš nadaljnji obstoj krvavo potrebno,
— tole nam omogoča napredek za korak,
— to pa bi bila lepa in koristna pridobitev, a lahko počaka tudi do leta 1990. Zato ni že na prvi pogled jasno, ali so se posamezni načrtovalci obnašali že stabilizacijsko ali le delno ali pa sploh ne.

Dodatno sicer vemo, da na naše gospodarstvo (s tem pa posredno tudi na vse druge dejavnosti) odločilno vplivajo podražitve energije in surovin na svetovnem trgu, vendar nimamo napovedi niti za eno leto naprej in tako npr. ni znano, za koliko se bo podražila nafta do jeseni l. 1981. — To samo dodatno otežuje načrtovanje.

Nismo se še tudi dogovorili za primer do konca zategnjenega pasu, čeprav si upamo na pamet zapisati naslednje: če premorem denarja samo za zdravnika, za vstopnico na kulturno ali športno prireditev pa ne, in pride bolezen, ne bom dolgo razmišljal o enakopravnosti SIS, ampak se bom odločil po potrebi. Drugače povedano: nimamo prav nobene prioritete lestvice o tem, kaj je življenjsko — eksistenčno nujno, kaj pa lahko počaka lepših časov.

Zato se zdi najbolj realno, da vidimo v srednjeročnih načrtih bolj naloge in usmeritve za nadaljnji razvoj ter v njih določimo nujna zaporedja potrebnih dejanj (investicije, zaposlitve itn.), manj pa za pet let naprej neomajno pribita dejstva. — Z letnimi plani smo potem zmeraj laže konkretni.

Dokončno jasno je menda le to, da gospodarstvo novih obremenitev ne bi več preneslo.

Zato bodo razprave o srednjeročnih načrtih uspešne, ko bodo zastavljene strpno, s poslušom za soseda, zmožne širokih razgledov in z veliko mero smisla za demokratičen dialog.

Nabava in prodaja doma, uvoz, izvoz

NABAVA

V juliju so se zaloge starega železa rahlo znižale, medtem ko je potekala nabava ferolegur umirjeno s primernimi zalogami. Precej je nihala kvaliteta nekaterih dodatkov, predvsem problematična je bila kvaliteta livarskega peska. Preskrba s tekočimi gorivi se je umirila, lahko bi rekli, da je do sedaj v tem letu brez ekstremov. Umirile pa so se tudi težave, ki so spremljale TOZD jeklaro v maju, juniju in še precej časa v juliju, zaradi nezanesljive in premajhne preskrbe s sinterdolomitom. Stanje se je izboljšalo konec julija, ko so narasle zaloge prek normale. Vzporedno s sinterdolomitom pa je prišlo do precejšnjih težav v preskrbi z drugimi ognjestalnimi izdelki. Na to neredno dobavo so vplivali predvsem gorivo, premog, uvozni šamot, magnezit, kromit itd. Občutno je tudi pomanjkanje določenih izdelkov črne metalurgije, kovinsko predelovalne industrije ter drobnih specialnih proizvodov vijačnega blaga in orodja.

PRODAJA DOMA

TOZD jeklolivarna. TOZD je v juliju prodal na domačem tržišču

precej manj ulitkov, kot je bilo predvideno z mesečnim planom. Vzrok je predvsem v povečanem izvozu v tem obdobju.

TOZD valjarna. Načrtovane mesečne obveznosti TOZD ni dosegel zaradi remonta na srednji progi, delno pa so na slab rezultat vplivali tudi dopusti.

TOZD kovačnica. Kljub dopustom je TOZD dosegel planirano prodajo, kar pomeni, da v adjustaži ni manjkalo robe iz minulih mesecev.

TOZD jeklovlek. Z večjim presežkom vlečenega jekla je TOZD pokril primanjkljaj ostalega asortimana na domačem tržišču, da bi tako v skupnem izpolnil načrtovane obveznosti. Brušenega jekla je bilo prodanega v izvoz precej nad načrtovanim, proizvodnja luščenege jekla pa je bila manjša zaradi okvare luščilnega stroja.

TOZD stroji in deli. Mesečni načrt odpreme je dosegel TOZD v višini 108 odst. in s tem realiziral 65 odst. vrednosti prodaje na domačem trgu. Obdelanih ulitkov je bilo prodanih 55 odst., sestavljenih izdelkov 45 odst. in valjev le 18 odst. od načrtovanih. Meseč-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Vrvohodec

(Nadaljevanje s I. strani)

ni plan pa je bil prekoračen pri obdelanih odkovkih za 29 odst. ter pri strojih in napravah za 18 odst. (Odpremljeni stroji za ZCZ so bili fakturirani v višini 90 odstotkov že v juniju).

TOZD industrijski noži. TOZD je prodal za 9 odst. več izdelkov, kčt je predvideno z mesečnim planom prodaje na domačem trgu. Od tega je bilo prodanih industrijskih nožev za 18 odst. več, brzoreznega orodja pa za 10 odst. manj od planirane količine.

TOZD pnevmatični stroji. Mesečni načrt odpreme je bil dosežen le 78. odst. in s tem realizirano 105 odst. načrtovane mesečne realizacije. Stroj je bilo prodanih za 24 odst. in lafet za 194 odst. več, kot je predvideno s planom. Predvideni mesečni načrt pa ni bil dosežen pri pnevmatičnih strojih, kjer je bilo doseženo le 36 odst., in pri vrtnalnem orodju le 21 odst. od načrtovanega.

TOZD vzmetarna. TOZD je dosegel mesečni načrt odpreme v višini 89 odst. in s tem realiziral 95 odst. načrtovane realizacije na domačem trgu. Listnatih vzmeti je bilo prodanih le 89 odst., vzmetnih palic pa 35 odst. več, kot predvideva plan prodaje.

TOZD rezalno orodje Prevalje. Mesečni načrt odpreme je bil dosežen v višini 83 odst. in s tem realizirano 97 odst. načrtovane realizacije na domačem trgu. Pil je bilo prodanih za 49 odst. več, rezalnega orodja pa za 4 odst. manj, kot je predvideno s planom prodaje na domačem trgu.

UVOZ

Problemi, ki na splošno tarejo uvoz, tudi našega, so razvidni iz dnevnega časopisja, saj, kot je znano, že tu in tam ustavljajo proizvodnjo zaradi nepravočasne-

ga uvoza ali ker ni možen uvoz reprodukcijskega materiala. Skrčena režimska dovoljenja za leto 1980 ta problem še zaostrujejo.

V železarni Ravne je bilo v juliju čutiti težave pri uvozu nekaterih ferolegur kot posledico čedalje težje splošne uvozne situacije. Še večje pa so ovire pri režimskih dovoljenjih poleg splošnih uvoznih problemov, še posebej pa se to nanaša na električne dele stiskalnic.

Cene na zunanjem tržišču so umirjene, razen za ferovanadij. Tudi v preteklem mesecu nam ni uspelo pridobiti si pravico do uvoza nadomestnih delov za investicijsko vzdrževanje ali nujne drobne opreme. To zahteva pa bi naj zaradi združevanja deviznih pravic urejale Slovenske železarne iz naslova deviznih prelivov v višini 15 odst.

IZVOZ

V juliju nismo dosegli povprečnega mesečnega izvoza prvega polletja. Manjši obseg izvoza je deloma posledica zmanjšane poslovne aktivnosti zunanjega tržišča, do katere prihaja vsako leto v času poletnih dopustov. Kljub temu bi lahko bila realizacija večja, če ne bi prekoračevali dobavnih rokov, kar je postalo pereče posebno pri naročilih za orodna jekla za zapadno tržišče, saj dolgujemo konec julija še vedno večje količine tega materiala, naročenega za prvo polletje, in inozemski kupci, ki smo jih za naročila za orodna jekla težko pridobili, so postali glede nadaljnjih naročil nesigurni. Tudi pri industrijskih nožih zaostaja realizacija za načrtom, saj smo odpremili le 58 odst. od predvidenega mesečnega plana.

Najbolj uspešen pri realizaciji izvoza je bil tozd jeklolivarna, saj je bilo prodanih skoraj enkrat več ulitkov, kot predvideva mesečni načrt.

S SEJE DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

Delavski svet železarne Ravne je na svoji seji 27. 8. 1980 sprejel naslednje sklepe in stališča:

Sprejel je poročilo poslovodnega odbora o gospodarjenju v prvem polletju 1980 in ga obenem zadolžil, da mora do zaključnega računa za leto 1980 pripraviti podrobno poročilo o izvrševanju akcijskega programa. Sprejel je tudi pobude in predloge poslovodnega odbora in odbora za gospodarjenje ter apeliral na delavce železarne, da storijo vse napore za doseganje plana proizvodnje, za pospeševanje izvoza, s čimer prispevamo določen delež k družbeni stabilizacijski akciji. Sprejemati moramo take poslovne odločitve, kjer dosegamo najboljši dohodek, pri čemer se morajo še zlasti angažirati službe tozdogov komerciala, razvoj proizvodnje in trga in projekтивно izvajalski inženiring ter poslovodni delavci. Veliko pozornost moramo posvetiti varčevanju pri izvajanju investicij, povečati kvaliteto dela ter zaostriži odgovornost vseh struktur delavcev za opravljanje

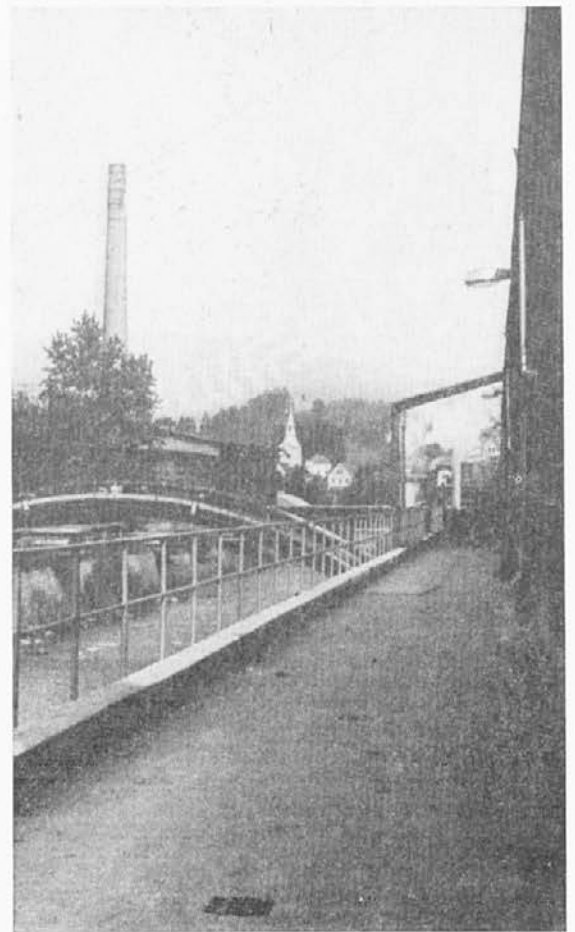
nalog. Dodatno smemo zaposlovati le v izjemnih primerih, za katere se v delovni organizaciji dogovorimo skupno. Poseben poudarek moramo dati izvajanju dogovora o ravnanju z energijo.

Vsem delavcem, ki so jih predlagali izvršni odbori osnovnih organizacij sindikata, se v letu 1980 podelijo priznanja železarne Ravne, ki se razglasijo na proslavi 30-letnice samoupravljanja v železarni dne 9. 9. 1980.

Delavci tozdogov in delovnih skupnosti so na referendumu veljavno sprejeli samoupravni sporazum o spremembah in dopolnitvah samoupravnega sporazuma o enotnih načelih reševanja stanovaljskih razmerij ter spremembe in dopolnitve pravilnikov o stanovanjskih razmerjih, zato se ti akti lahko uporabljajo. Prav tako je bil na referendumu veljavno sprejet samoupravni sporazum o združevanju sredstev za posojila delavcem za izgradnjo toplovodnih priključkov.

Delavci tozdogov: jeklolivarna, kovačnica, valjarna, jeklovlek,

Stari del železarne in Raven

kalilnica, vzmetarna, industrijski noži, rezalno orodje, energija, elektrotehnične storitve, transport, priprava proizvodnje, kontrola kakovosti, razvoj in raziskave, komerciala, družbeni standard in kovinarstvo so sprejeli samoupravni sporazum o združevanju v poslovno skupnost Jugoatom-energo, in železarna Ravne v imenu teh tozdogov pristopa k samoupravnemu sporazumu.

V nekaterih tozdogih so delavci na referendumu odklonili sprejem samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za zadovoljevanje pogojev rekreacije v triglavskem pogorju. V prihodnje bi se zato morali lotevati akcij osebnega izjavljanja za tovrstne akte enotneje in bolj sistematično.

Delavski svet predlaga delavcem TOZD ki niso sprejeli SaS o združevanju v poslovno skupnost Jugoatomenergo in SaS o združevanju sredstev za zadovoljevanje pogojev rekreacije v triglavskem pogorju, da analizirajo vzroke in ocenijo primernost ter predlagajo, da po preteku treh mesecev o obeh aktih ponovno razpravljajo in se o njih izrečejo.

Delavski svet je sprejel osnutek temeljev plana za TOZD armature Muta ter temeljev plana za TOZD težka livarna in mehanska obdelava in ju posredoval v nadaljnjo razpravo, ki naj se izvede skupaj z drugimi planskimi dokumenti.

Železarna Ravne je sprejela samoupravni sporazum o ustanovitvi, članstvu in nalogah združenja likovnih kolonij Slovenije ter statut združenja teh kolonij. V konferenco združenja je bil kot delegat železarne imenovan Franc Fale.

Delavski svet je sprejel statut in pravilnik slikarske kolonije železarne Ravne in imenoval svet te kolonije v sestavi: Franc Fale,

Franc Boštjan, Marijan Kolar, Štefan Bobek, Silva Breznik, Jože Sater in Mirko Angeli.

Z dopolnitvijo organizacijske strukture delovne organizacije nekateri tozdogi oziroma delovne skupnosti nimajo svojih predstavnikov v delavskem svetu železarne. Zaradi prerazporejanja delavcev v druge tozdoge je nastal položaj, ko je treba izvesti nadomestne volitve. Te je treba izvesti tudi za nekatere delegate, ki so zapustili delovno organizacijo. Zato je delavski svet železarne razpisal nadomestne volitve delegatov, ki bi jih izvedli skupaj z volitvami samoupravnih organov TOZD in delovnih skupnosti, planiranimi za 24. 9. 1980. Delegete bi izvolili do izteka te mandatne dobe, tj. do marca 1981.

Izvoliti moramo:

- dva delegata za TOZD orodjarna,
- dva delegata za TOZD projekтивно izvajalski inženiring,
- enega delegata iz delovne skupnosti računovodstvo,
- enega delegata za TOZD jeklolivarna namesto Jožeta Kerbeva,
- enega delegata za TOZD stroji in deli namesto Miroslava Garba.

V odbor za gospodarjenje pri delavskem svetu železarne Ravne je do izteka mandatne dobe v marcu 1981 kot član iz TOZD stroji in deli namesto odsotnega Miroslava Garba imenovan Peter Klavž.

Delavski svet je sprejel tudi poročilo o družbenopolitičnem in ekonomskem izobraževanju v izobraževalni sezoni 1979/80. S tem izobraževanjem je treba intenzivno nadaljevati, morajo pa biti poslednji programi izobraževanja bolj praktično usmerjeni.

Treba je bistveno povečati družbenopolitično in ekonomsko

izobraževanje vseh delavcev in jeseni organizirati konkretne oblike izobraževanja za vse delavce med delovnim časom. Pri tem je treba poudariti bistvene probleme delavcev v delovni organizaciji. Vključiti je treba odgovorne delavce delovne organizacije in tozodov in diferencirati pristop k izobraževanju različnih struktur delavcev, posebej pa delavce iz drugih republik. Poseben poudarek je treba dati usposabljanju delovodskega in podobnega kadra. Po jesenskih volitvah samoupravnih organov se je treba takoj lotiti delovnega usposabljanja nosilcev samoupravnih funkcij, za vse oblike izobraževanja pa čimprej izdelati konkretne programe.

Delavski svet je sprejel tudi stališča odbora za kadre in splošne zadeve, da je treba zagotoviti

vpliv železarne Ravne na oblikovanje in izvajanje programa šole za delegate, ki jo organizira delavska univerza, s tem da bi bilo na programu manj načelnih in teoretičnih tem in več aktualnih, zlasti pa praktičnih vprašanj, s čimer bi izvajanje programa postalo bolj zanimivo. Program in udeležence je treba obratiti glede na interesna področja, strukturo ipd. Nalogo bo opravila delovna skupnost za kadre in splošne zadeve.

Za ravnatelja finančne službe je bil imenovan za dobo štirih let **Edo Javornik, dipl. oec.** Imenovanje velja s 1. 9. 1980.

Za ravnatelja delovne skupnosti za računovodstvo je bil za dobo štirih let imenovan **Maksimiljan Pešl, dipl. oec.** Imenovanje velja s 1. 9. 1980.

Tozdi o delovnih osnutkih planov

Pripombe na delovne osnutke temeljev plana tozodov in SaS o temeljih plana železarne Ravne

Razprave o obeh aktih so bile organizirane na zborih delovnih ljudi in delavskih svetov med 26. 7. in 4. 8. 1980. Temeljne organizacije so obravnavale oba osnutka, delovne skupnosti pa le SaS o temeljih plana železarne. Nekateri tozdi in del. skupnosti so o planih razpravljali kasneje, zato tokrat objavljamo samo izvlečke iz tistih razprav, ki so bile izvedene v omenjenem času.

Planirati v okviru razpoložljive delovne sile

V tozdu jeklarne je največji problem za doseganje plana pomanjkanje delavcev. To rahlja medsebojne odnose, kar tudi vpliva na rezultate dela. Zato je treba v temeljih plana vsa skrb posvetiti temu vprašanju in zagotoviti izobraževanje potrebnih kadrov.

Na ravni delovne organizacije naj se črtajo take investicije, ki predvidevajo večje število delavcev.

Deviz ne smemo trošiti za izdelke, ki jih je moč kupiti doma za dinarje. Jeklarne kupuje v tujini vse, od elektrod do ferolegur, ima pa omejena devizna sredstva. To večkrat zavira redno proizvodnjo in močno vpliva na doseganje plana.

O problematiki jeklarne naj razpravljajo tudi drugi tozdi, da bi skupaj našli dolgoročneje rešitve.

Za prioriteto naložb

V tozdu kovačnica menijo naslednje:

Pri številu zaposlenih v oddelku priprave dela naj se upošteva stanje, kot ga predvideva organizacijska shema (22), in ne sedanje (15), ker je oddelek okrnjen.

Pri naložbah naj se skladno z možnostmi upošteva celoten projekt modernizacije kovačnice, ki je bil sprejet že v preteklem planskem obdobju.

Ponovno je treba preveriti višino in obseg naložb glede na realne možnosti, da se na tej podlagi določi njihova prioriteta.

Odpraviti ozka grla

V tozdu jeklovlek predlagajo, naj plan predvidi odpravo ozkih grl v proizvodnji (skladišče, žerjav, toplotna obdelava jekla) ter nadomestitev iztrošenih strojev (celotna proizvodnja žice, luščilni, brusilni in ravnalni stroji).

Za finalno predelavo nad 31% našega jekla

V tozdu stroji in deli predlagajo:

Če predlaganih naložb v osnovna in obratna sredstva ne bo možno realizirati, je treba spremeniti plan proizvodnje in z njim povezane druge plane.

Proizvodnja delov za vozila se lahko odtuji le ob primernem re-investiranju.

Ni realno planirati rasti števila zaposlenih za tozd pod poprečjem delovne organizacije (1, 7), prav tako pa tudi ne v del. skupnostih nad tem poprečjem.

S planskimi dokumenti je treba zagotoviti, da se bo v tozdu razvoj proizvodnje in trga povečalo število konstrukterjev, ki bodo delali samo za potrebe strojev in delov.

Investicije v kapacitete za finalno predelavo jekla so razporejene. V tem obdobju bi morali finalno predelati več kot 31% našega jekla.

Izvajalce gradenj je treba nenehno nadzirati, da bodo začeta dela končali v najkrajšem času.

Hitreje naj raste zaposlovanje v neposredni proizvodnji, počasneje pa na režijskih delih.

V tozdu orodjarna zahtevajo, naj se takoj prične delati inve-

sticijski elaborat za naslednje srednjeročno obdobje.

Tudi vzmetarni primanjkuje delavcev

V tozdu vzmetarna menijo, da je plan glede na proizvodne zmogljivosti temeljne organizacije sprejemljiv. Treba je le zametati nekaj izrabljenih strojev in določena dela posodobiti. Tako bi odpravili ozko grlo v proizvodnji.

Poudarjajo pa, da bi bilo treba pri njih izboljšati delovne pogoje, kajti najbolj pereč problem za uresničitev plana v vzmetarni je pomanjkanje delavcev. Prava škoda je, da so kapacitete strojev neizkoriščene istočasno, ko je dovolj naročil.

Delavci sprašujejo, če se težko delo v vzmetarni res ne da bolje stimulirati (z OD ali beneficirano delovno dobo), ker bi se le na ta način dala preprečiti pomanjkanje delovne sile in velika fluktuacija.

Z iztrošenimi stroji ni mogoče večati proizvodnje

Ker je predvideno povečanje proizvodnje v obdobju 1981—85, predvsem pa povečanje izvoza, ugotavljajo in predlagajo v tozdu industrijski noži naslednje:

Naložbe v osnovna in obratna sredstva za to obdobje so premajhne, saj zaradi iztrošenosti strojnega parka ne zagotavljajo niti enostavne reprodukcije.

Brez uvozne opreme z zahoda ne bo možno povečati izvoza na ameriško tržišče.

V tozdu je treba izdelati temeljito analizo stanja osnovnih sredstev (iztrošenost, amortizacija).

Zbor odločno zahteva, naj se čimprej prične graditi proizvodna hala, kamor bi preselili izdelavo kompond gredec, razrez materiala ter prvo ravnanje z udarci.

Izvoz planirati realno

V tozdu rezalno orodje Prevalje se ne strinjajo z nizko planiranimi sredstvi za gradnjo pri njih (za l. 1981 je predvidenih 4.500.000 din, naslednja leta pa sploh nič). Predlagajo, da se planira toliko sredstev, da bi v celoti dogradili podaljšek proizvodne hale (do l. 1982 oz. 1983).

Ne strinjajo se z izredno visokim porastom izvoza v posameznih letih naslednjega srednjeročnega obdobja, ker je nerealen. Glede na oceno trenutne situacije in predvidevanj za v prihodnje bi bilo realno pričakovati rast izvoza po stopnji 20 ali nekaj več odstotkov.

Več podatkov o investicijah

V tozdu strojno gradbeno vzdrževanje so zadolžili svoje vodstvo, da skupno s projektivno izvajalskim inženiringom pripravijo podatke o investicijah za:

prečno halo, prostore gradbene dejavnosti (mizarji, tesarji, pleskarji) zaradi predvidenega podaljška kovačnice proti vzhodnemu delu, prostore orodne kovačnice in skupino strojnih ključavničarjev za vzdrževanje kovačnice.

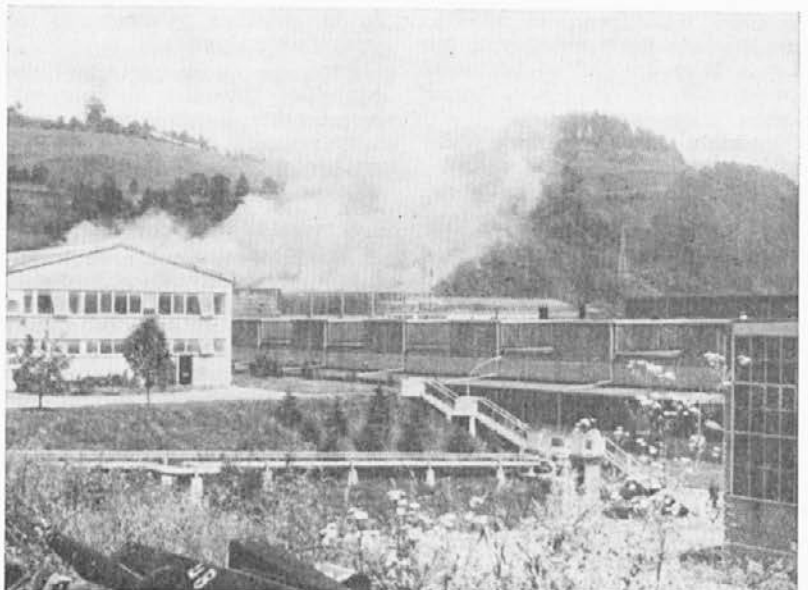
Za ETS enako rast zaposlenih kot za delovno organizacijo

V tozdu elektrotehnične storitve predlagajo:

V osnutku temeljev plana tozda naj se upošteva amortizacija tudi za tista osnovna sredstva elektroenergetskih naprav, ki so v izgradnji in bodo aktivirana v letih 1981—82 (48.000.000 din).

Za tozd ETS naj bo predvidena enaka stopnja rasti zaposlenih kot na ravni delovne organizacije (3,74%).

Za nadomestitev iztrošene in premajhne telefonske centrale v železarni, ki bi jo morali zame-

To pa ni zdravo

Takoj naj se prične montaža novih obdelovalnih kapacitet in zagotovi ustrezen prostor zanje (izdvojitvev oddelka brzoreznega orodja na novo lokacijo).

Ker v industrijskih nožih sami te problematike ne morejo rešiti, pričakujejo podporo poslovnega odbora.

njati v letih 1983—85, je treba zbrati 25.000.000 din iz naslova zamenjav in nadomestitev.

Z naložbami omogočiti normalen transport

V tozdu transport pravijo, da je treba več sredstev nameniti za

Burjak in Krivec med tekmovanjem

naložbe v osnovna in obratna sredstva tozda (zamenjava), ker bo le tako omogočeno normalno poslovanje.

Premalo denarja za razvojno dejavnost

V tozdu razvoj proizvodnje in trga menijo, da sredstva za razvojno dejavnost in osvajanje v višini 0,5% (1981) od vrednosti skupne prodaje ne zadoščajo niti za sedanjo dejavnost. Ze sedaj se namreč srečujejo na nekaterih področjih s skoraj nepremostljivimi težavami financiranja.

Uskladiti potrebe in možnosti pri naložbah

Tozd projektivno izvajalski inženiring predlaga:

Uskladiti je treba razpoložljiva investicijska sredstva s potrebnimi vlaganji v nove projekte v obdobju 1981—85.

Stopnjo zaposlovanja 3% je treba glede na stopnjo rasti prebivalstva ponovno preveriti oz. uskladiti.

V 47. čl. SaS se ne smemo omejiti le na minimalno stopnjo amortizacije. Obstajati morajo možnosti, da tozdi, ki so sposobni odvajati sredstva za pospešeno amortizacijo, to tudi storijo, ker

so ta sredstva kvalitetnejša od poslovnega sklada.

Glede na stanje bo treba določiti obseg investicij za posamezne projekte.

Za pravilno vrednotenje kontrole kvalitete

V tozdu kontrola kakovosti ugotavljajo:

Število zaposlenih v tozdu ne more biti odvisno le od plana zaposlenih, temveč tudi od zahtev proizvodnje.

Planirane naložbe v osnovna sredstva so odločno premajhne. Po planu do l. 1985 v primerjavi z letošnjim se celo zmanjšujejo. Glede na nenehne zahteve po vedno boljši kvaliteti kontrole izdelkov je to nesprejemljivo.

V osnutku SaS o temeljih planov delovne organizacije kvaliteta izdelkov ni nikjer omenjena. Razvoj kvalitete naših izdelkov pa je vsaj tako pomemben kot razvoj obdelave podatkov.

Nerazumljivo je, da se v planih ponovno pojavlja center za tehnično in zdravstveno varstvo. Glede tega so bila že v preteklosti izoblikovana negativna stališča, izražena pa tudi zahteve po točnejših informacijah o potrebah po takem centru. Ugotavljajo, da delavci takih informacij doslej še niso dobili.

Za svobodno menjavo dela

V tozdu družbeni standard med drugim predlagajo:

Temelji plana morajo zajeti osnovne dejavnosti tozda in opredeliti razvojne možnosti posameznih dejavnosti (družbena prehrana, letovanje, rekreacija) skladno s sprejetimi smernicami in elementi.

Opredeljeno mora biti sistemsko financiranje poslovnega dela tozda kot tudi kriteriji za tisti del, ki se financira iz sklada skupne porabe. Predlagajo princip svobodne menjave dela.

Plan kadrov naj omogoči, da se poveča število zaposlenih, če se bo v naslednjem srednjeročnem obdobju aktiviral kak nov objekt (Ivarčko jezero, dom v Portorožu).

Odnos med številom kadra na poslovnem delu in delu SSP je treba spremeniti skladno s politiko zaposlovanja v lastnem podjetniškem domu.

O razvoju družbenega standarda delavcev železarne je pre malo (ali skoraj nič) napisanega. V planskih dokumentih bi morale biti opredeljene razvojne možnosti družbenega standarda (stanovanjska izgradnja, družbena prehrana, letovanje, izletništvo) in predvidena sistemska rešitev investicijskega vzdrževanja in izgradnje objektov.

V zvezi s financiranjem izgradnje objektov družbenega standarda predlagajo, da se planirajo sredstva v višini 6% od bruto OD in da se za investicijsko vzdrževanje objektov družbenega standarda planira in izdvoji 5% sredstev iz skupnih sredstev, ki so planirana za investicijsko vzdrževanje.

Te in druge pripombe bomo uskladili in predložene akte dokončno oblikovali v demokratični razpravi.

Brez treme

V začetku septembra je v železarni potekalo IV. delovno tekmovanje kovinarjev in metalurgov. Letos se ga je udeležilo precej čez sto delavcev. Ker so livarji začeli pred drugimi, tokrat predstavljamo dva med njimi. O drugih in o doseženih rezultatih bomo poročali v naslednji številki. Vsem sodelujočim in posebej zmagovalcem pa že zdaj iskreno čestitamo.

Tekmovalci navadno zelo težko pričakujejo dan svojega nastopa. Skrbno se pripravljajo nanj, noč pred preizkusom znanja in sposobnosti pa nekateri kar prebedijo. **Ivan Krivec in Franc Burjak** pa se svojega »nastopa« nista bala. Tekmovalni dan kovinarjev in metalurgov je namreč prav tak kot vsi drugi delovni dnevi. Štiri ure časa jim dajo, da oblikujejo izdelek. Letos je bila to zvezda.

Ivan Krivec dela že 28 let v kaluparnici kot ročni oblikovalec. IV. delovno tekmovanje kovinarjev in metalurgov je zanj tretje.

»Delovno tekmovanje ima mnoge dobre lastnosti. Preštudiraš livarsko knjigo, in se bolje seznaš z livarstvom, prebereš samoupravne akte, ki jih drugače morda nikoli ne bi tako skrbno prebral, pa še pri oblikovanju tekmovalnega izdelka se bolj potrušiš,« je menil Ivan.

Lani je bil zelo uspešen. Na republiškem tekmovanju v Štorah si je »pridelal« šesto mesto. »O, ja, republiško tekmovanje se razlikuje od železarniškega. Komisija je strožja, saj za vsako odvečno deko nese kar precej točk. Pa še ena razlika je: tekmovalni izdelek dobimo tam za spomin, predmeti, narejeni na domačem tekmovanju, pa gredo v redno prodajo.«

Strokovni komisiji za ocenjevanje izdelkov sta dve, ena za obliko in druga za odlitek. Tekmovalni predmet ovrednotijo z več merili. Prvo je ekonomičnost. Livarji morajo varčevati z modelnim peskom, saj je drag. Porabiti

ga smeje le toliko, kolikor je res nujno, drugače morajo delati s cenejšim polnilnim. Drugi kriterij ocenjevanja je oblika in tretji čas. Ivan in še več drugih je letošnje končalo z delom že uro pred »udarcom na gong«.

»Predmet moraš oblikovati v določenem času. Če končaš prej, ne dobiš dodatnih točk, če pa si prepočasen, ti jih seveda odtrga-jo,« je razlagal Ivan. »Vsak sodelujoči dobi za svoj predmet številko, tako da osebnostnega dejavnika pri ocenjevanju ni.«

Nekoliko napornejši od praktičnega je teoretični del. Rešujejo teste znanja iz samoupravnih sporazumov, livarskih predpisov in varnosti pri delu. »Prvo leto je bilo malo težje, ker še nisem vedel, kako vse to poteka. Zdaj pa je vedno enako, in že vnaprej vem, kako bo.«

»Kaj pa menite o nagradah?«

»Nagrada mora biti, saj vsak med drugim tekmuje tudi zanjo. Tekmovalci pač upajo tudi na nagrade.«

Franc Burjak prav tako tekmuje že tretjič. Prvo leto je bil na republiškem tekmovanju v Ljubljani tretji.

Tekmuje zato, ker ga privlači konkurenca med kvalificiranimi ročnimi livarji. Če bi bili zadaj mladi, bi se prav rad umaknil. Tako pa sta mlajša samo dva.

Treme pred tekmovanjem nima, ne pred teorijo in ne pred prakso. »Če bo šlo, bo šlo, če pa ne, pač ne,« je dejal ravnodušno.

Helena Merkač

Varčevati z energijo — naša prva naloga

S tem geslom začenjamo vrsto prispevkov naših sodelavcev — energetikov, ki bodo na preprost in razumljiv način prikazali, kakšne korenite spremembe doživljamo pri oskrbovanju z energijami, z njih ceno in kaj moramo in moremo vse narediti na področju varčne porabe energij.

Energija je vse bolj dragocena

Pri besedi energija najprej pomislimo na račun za elektriko ter na tankanje na bečinski črpalki; povezava je nesporna: udarec po žepu je glavna »energetska« lastnost ne samo za lastnika avtomobila ali gospodinjo, temveč za cele narode, kontinente, za celotna mednarodna gospodarstva, kjer vrsta industrijskih panog kleca pod vse težjim bremenom stroškov za energijo. Tudi za njo velja kot za vse stvari na svetu: bolj ko česa primanjkuje, bolj je dragoceno in višjo ceno dosega na tržišču. Dvoje stvari se zadnje desetletje dogaja vzporedno:

— industrijski napredek je vse bolj odvisen in pogojen z rastjo porabe energije (višja je poraba na prebivalca, višja je stopnja razvitosti),

— največji dobavitelji in izvozniki energije (nafta, plina, premoga) so se ob presihajočih virih zresnili ob spoznanju, da bi jim skoraj ušel zadnji vlak, ki jih lahko popelje iz zaostalosti in revščine.

Nekaj osnovnih pojmov

Energija je fizikalno delo, je delazmožnost. Ljudje smo vedno bolj razvijani in zahtevni in smo najbolj zadovoljni, če kdo drug opravlja naše delo ali pa vsaj del tega dela. Zato smo iznašli stroje, ki vrsto opravil opravljajo sami hitreje, točneje, učinkovitejše. Naj bo to skromna stružnica, ki jo poganja elektromotor moči 10 kW, naj bo to obločna peč, ki z močjo 12.500 kW topi staro železo, naj bo to fotocelica, ki z močjo 5 mW ščiti roko delavca, da je ne zgrabi orodje stiskalnice, naj bo to nekaj μ W električne moči, ki so dovolj, da premikajo logične elektronske sklope računalnika.

Moč je torej merilo za opravljanje dela. Kot plača, le da je ne merimo z dinarji, ampak z W (vati), kW (kilovati), MW (megavati).

Tudi dela — energije tehniki ne merimo s šihiti, ampak s kWh (kilovatnimi urami) t. j. z množkom moči (kW) in časa (h). Če gospodinja na mesec požge 600 kWh električne energije, je to lahko množek moči 1 kW, ki je trajala 600 ur (= 600 kWh), ali pa 2 kW, ki je trajala le 300 ur (= 600 kWh), ali pa vsota različnih množkov, za katere pač števec na koncu neusmiljeno ugotovi, da smo jih porabili.

Včasih smo merili energije z različnimi enotami (toploto npr. s kalorijami), danes je za vse vrste energije obvezna enota kWh (Ws = joule). Malo nenavadna enota za merjenje kalorične vrednosti hrane in ostalih goriv, za katere še vedno govorimo, da imajo

toliko in toliko kalorij na gram oziroma kcal na kg ali na m³.

V gospodinjstvu in pri delu se največ srečamo z dvema vrstama uporabe energije:

— Uporaba energije za segrevanje — ogrevanje (v vsakdanjem besednjaku — za proizvodnjo toplote): kuhanje hrane, pečenje hrane, segrevanje vode in bivalnih prostorov, ogrevanje in taljenje materiala, omogočanje kemičnih procesov pri višjih temperaturah, proizvodnja pare itd. V toplotno energijo se pretvarjajo vse vrste energije: kemična pri zgorevanju goriv, mehanska pri medsebojnem trenju materialov, atomska pri razpadu ali zlitju atomskih jeder, električna pri prehodu električnega toka skozi materijo.

— Uporaba energije za opravljanje mehanskega dela: električna energija — poganja elektromotorje, toplotna energija goriv — poganja motorje z notranjim izgorevanjem, parne turbine in batne stroje žene toplotna energija pare, vodne stroje poganja potencialna energija vode.

Pri uporabi energij — naj bo to doma ali v tovarni — ne počnemo nič drugega, kot da pretakamo energijo iz ene oblike v drugo, z enega nivoja na drug nivo, od enega stroja k drugemu. Za pretakanje mošta na Martinovo potrebujemo sode, pipe in ustrezne cevi — pa še kakšen škaf in kupico kot merilni instrument — pa imamo že kompletno energetsko gospodarstvo. Seveda pa posebno okusnega vina ne bomo »skuhali«, če poleg potrebnih priprav ne bomo imeli potrebnega znanja in izkušenj.

Z znanjem in prizadevnostjo k čim večjim izkoristkom

Znanje o tem, kako in kaj smemo in moremo, kakšne zakonitosti vladajo energetskim pretvorbam, in izkušnje o tem, kako so posledice povezane z vzroki, je enako ali še bolj važno za doseganje dobrih rezultatov kot dober stroj ali naprava. Slaba gospodinja lahko zažge pečenko na najdražjem štedilniku, dober in skrben delavec pa lahko tudi na zastarelem stroju naredi mojstrski izdelek. To dejstvo je še posebno izrazito pri energetskih strojih ali napravah, kjer procesi potekajo ob nestabilnih pogojih in kjer njihova sprememba bistveno vpliva na ekonomičnost procesa. Vedeti — teoretično in praktično — to pomeni proizvajati z manjšo porabo energije, to pomeni varčevati denar, to pomeni misliti na jutri. V tehniki poznamo razmerje med koristno opravljenim delom in vloženim delom. Temu razmerju pra-

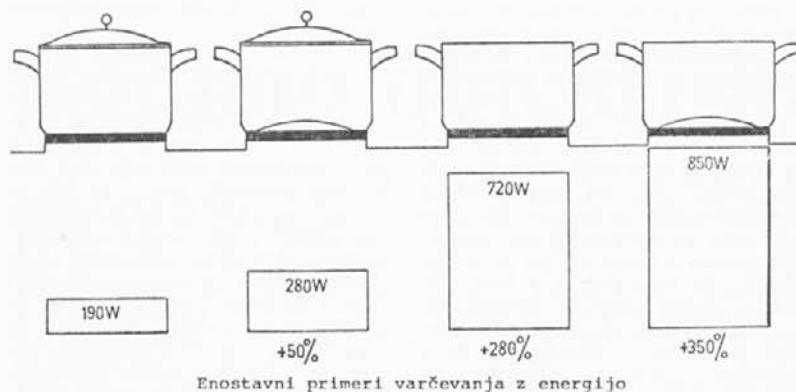
vimo izkoristek. Jasno je, da to razmerje ni nikdar 100%, da se nam nekaj dela preknjiži v rubrike: nekoristno delo, izgubljeno delo, trenje (medsebojno), jalovo delo, prazen tek, čakanje itd. Cilj vsakega razmišljanja o varčevanju oziroma racionalni rabi in izrabi energije je zato v tem, kako doseči čim večji izkoristek oziroma čim manjšo izgubo, kakor lepo pravimo onemu neizrabljenu delu energije. Podlaga za kakršnokoli ukrepanje je najprej analiza stanja, ki naj pokaže s knjigovodskimi podatki, koliko smo za neki proizvod, delovno operacijo, spremembo stanja porabili energije, in znanje o tem, koliko energije bi ob najugodnejših pogojih smeli za to uporabiti. Iskanje vzrokov za nastalo razliko nas pripelje naravnost k ukrepom za varčnejšo uporabo energij.

Iznajdljivost in čim hitrejša prilagodljivost omogočata, da se raziščejo tudi povsem nove metode dela, če pri starem načinu ne gre več naprej. Cilji se dosegajo s taktičnimi pozicijskimi premiki vojske in s strateškim načrtovanjem generalštaba. Vsi se npr. spominjamo, kakšen razvoj so doživeli stroji za pranje perila. Vsaka gospodinja seveda ve, da je poraba energije za pranje direkt-

din, letni energetski strošek železarne pa okrog 500.000.000 din. Zaradi takih vrednosti energetskih stroškov, ki jih že dosegamo in katerih rasti še zdavnaj ne bo konec, je nujno, da poleg vseh onih strateških pomikov, ki jih načrtujejo profesionalci v štabih, tudi vsak pri sebi in pri svojem delu spozna delež, ki ga nosi v teh številkah. Pri tem ni nič važno, da predstavlja pozabljena luč na stranišču ali nezaprta pipa na umivalniku nekaj drugega kot predolgo in po nepotrebnem odprt pokrov obločne peči ali vrata plinske peči. Zlepa ali zgrda je potrebno spoznati, da se luč na WC mora ugasniti, pipa zapreti, peč hitro založiti. To ni zgolj lepo vedenje, naučeno in pozabljeno nekoč v mladosti, ampak dolžnost in nujnost. Energetsko varčevanje postaja tako neobhodni ukrep za obstoj in preživetje kot npr. osebna higiena.

Varčevanje je najcenejša proizvodnja

Vsaka privarčevana kWh energije enostavno pomeni, da je ni potrebno nekemu proizvesti, zato tudi pravimo, da je varčevanje najcenejša proizvodnja. Ali se zavedamo, da je za 1 kWh električne energije treba izkopati (v Ve-

no sorazmerna s porabo tople vode in da je nekje spodnja meja porabe tople vode. Z manjšo porabo tople vode se perilo ne da oprati, seveda pri klasičnem kuhanju perila. Z iznajdbo pralnega stroja na boben se je dalo znižati porabo tople vode in s tem energije tudi za petkrat. Pri količini porabljene tople vode smo tako dosegli skrajno mejo. Razvoj, ki ga zahteva varčevanje in cenenost, pa se ni ustavil. Naslednji vplivni faktor, t. j. temperatura tople vode, nastopa prav tako v direktnem sorazmerju s porabo energije. Ugotovilo se je, da se določene vrste perila dajo oprati tudi pri nižjih temperaturah. Iznajšli so ustrezne nizko temperaturne pralne praške. Celo desetletje že kaže, da smo pri pranju perila dosegli skrajno spodnjo mejo energetske porabe. Vendar danes že posegajo v to področje mikroprocesorji, ki bodo omogočili še nekajprocentno zmanjšanje porabe energije. Izkoriščanje odpadne toplote v gospodinjstvu pa bo verjetno zadnji strateški ukrep za energetsko varčnejše pranje.

Vsakemu je jasno, da je pranje perila enostavna tehnologija v primerjavi z raznovrstnimi delovnimi postopki, ki jih poznamo v železarji. Energetski strošek enkratnega pranja se suče okrog 5

lenju) 1 kg premoga 200 m globoko v zemlji, ga prepeljati na površje v elektrarno, ga zmleti v prah, pokuriti v kurišču, segreti paro, jo gnati skozi turbino, ki nato prek generatorja odda energijo v električno omrežje, kjer se transformira na visoko, srednjo in nizko napetost, dokler po nepreglednih ovinkih ne pride do luči, ki gori po nepotrebnem ali do stroja, ki se suče v prazno? Ali se zavedamo, da je potreben vsak liter bencina ali mazuta najti in načrtati nekaj tisoč metrov globoko v zemlji, ga nekaj tisoč kilometrov prepeljati po morju in po kopnem, ga plačati z zelenimi dolarji, dokler ga udobno ne pokurimo v avtu, ko se peljemo s Čečovja do tovarne? Tudi vsak kubični meter zemeljskega plina, ki smo ga preveč porabili, ker smo slabo pripirali vrata peči ali kako drugače nestrokovno ravnali z njo, je pripotoval tisoče kilometrov iz nahajališč izpod Urala.

Račune za energijo plačujemo sami

Po nepotrebnem zapravljenja energija je kot kraja: kar nekdo zapravi, mora drugi spet na novo ustvariti. V največ primerih je vzrok temu zapravljanju čista malomarnost. Z nekaj reda in

pazljivosti pri delu in seveda znanja, kako je treba uporabljati po pameti energijo, se že dosežejo rezultati. Najvažnejše je ustvariti potrebo po prizadevanju za varčevanje in skrbno porabo. V vsakdanjem življenju je motivacija za varčevanje pomanjkanje energij in stalna rast cene energij, v tovarni pa mislimo, da je pač najbolj vsakdanja in običajna stvar, da nikdar ne zmanjka električne energije, plina, mazuta, tople vode itd., pri tem pa vlada prepričanje, da stroške zanjo krije nekdo drug, ne mi sami.

Kako preprosti in enostavni so lahko varčevalni ukrepi, vidi lahko vsak, ki z odprtimi očmi, še ne industrijsko slep, hodi skozi proizvodne hale: luči gore pri be-

lem dnevu; stroji se vrte na prazno — delavci pa so pri malici; ventilatorji se vrte tudi takrat, ko je to odveč (odpraševanje); zakurjene peči čakajo na vložek: odprte, slabo zaprte; izolacija je dotrajana in je takšna kot takrat, ko je bila energija desetkrat cenejša; stekla na oknih manjkajo, bliža pa se že kurilna sezona — skratka, možnosti za prihranek in dela za nas vse dovolj. Vsak še tako majhen in na prvi pogled nepomemben ukrep lahko da lep rezultat. Potrebno ga je iznajti in uporabiti. Enostaven zgled za to daje skica, ki kaže na energetsko vrednost ravnega dna lonca oziroma njegove pokrivalke.

Janez Bratina, dipl. inž. el. tehn.

MLADI V KOVINARSTVU

Delo mladih v tozdu kovinarstvo bi lahko razdelili nekako na tri obdobja.

Če vemo, da je bil tozdu kovinarstvo ustanovljen leta 1975 kot tozdu v sestavi DO GRADBENIK Ljubno ob Savinji, je razumljivo, da smo se mladi v tem času ukvarjali s problemi oziroma nalogami, ki doletijo vsak na novo ustanovljeni tozdu. Tako smo se vključevali v udarniško delo ob izgradnji proizvodnih prostorov, prav tako pa smo lahko ponosni na naš delež pri uvajanju proizvodnega procesa. Zelo pomembno je tudi, da smo sodelovali v vseh razpravah in pri sprejemanju pomembnejših samoupravnih sporazumov in samoupravnih splošnih aktov. Predvsem pa je treba vedeti, da smo mladi v tem obdobju začeli pobliže spoznavati mladinsko organizacijo, njen pomen in vlogo v združenem delu oziroma v celotnem družbenopolitičnem sistemu.

Drugo obdobje delovanja mladih v našem tozdu se je pričelo 2. 4. 1977, ko smo združili svoje aktivnosti in skupne interese v OO ZSMS tozda kovinarstvo. Takrat je bilo v našem tozdu zaposlenih 174 delavcev (vključno z učenci), od tega je bilo 108 mladincev. Iz tega je razvidno, da smo precej mlad kolektiv. Začetek je bil vsekakor težaven, saj smo bili praktično brez večjih izkušenj, ki so prav gotovo potrebne za uspešno delovanje OO. Bili smo premalo zagrizeni, da bi izpeljali še katero od načrtovanih akcij; tako je precej zadanih nalog ostalo nedokončanih. Korak naprej nam je uspelo narediti v vključevanju naših predstavnikov v DPO in druge samoupravne organe našega tozda. Vsekakor pa menimo, da je za to obdobje ustanovitve OO ZSMS ena pomembnejših točk v razvoju medsebojnih odnosov v združenem delu in združevanju skupnih interesov v boju za boljši jutri.

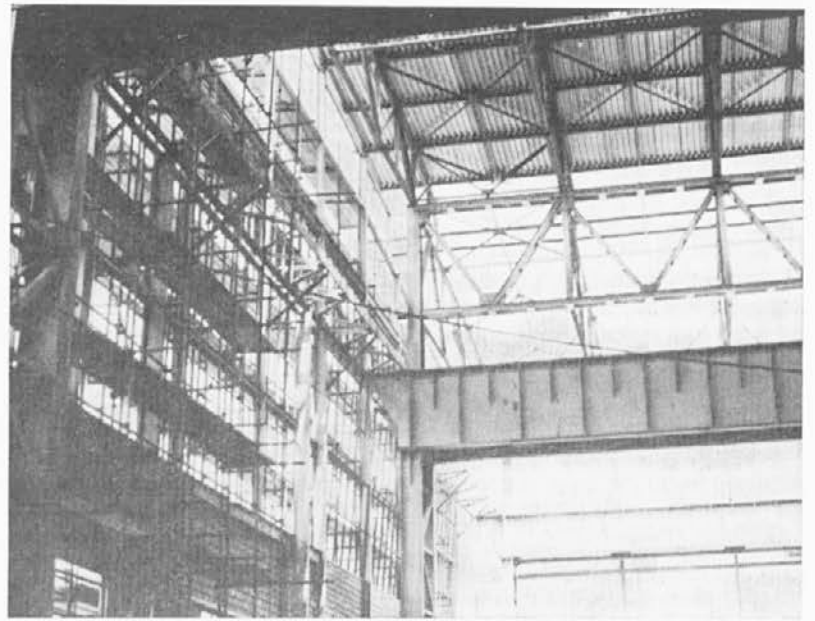
V tretjem obdobju, ki se je pričelo leta 1978 z združitvijo tozda kovinarstvo z železarno Ravne, je postala aktivnost mladih vse bolj razgibana. Z nasveti in predlogi predstavnikov KS OO ZSMS ŽR in predstavnikov posameznih OO smo lažje izpeljali nekaj akcij, tudi skupnih (s tozdom stroji in deli), ki so temeljile na medsebojnem spoznavanju, reševanju

aktualnih problemov in spoznavanju nerešenih vprašanj, ki so večjega pomena. S svojimi nasveti, izkušnjami in predlogi so predstavniki OO v matični DO dajali elan za nadaljnje samostojnejše delovanje naše OO ZSMS. Seveda je potrebno še naprej razvijati sodelovanje, predvsem na področju družbenoekonomskih odnosov.

Naša OO ZSMS deluje tudi v okviru OK ZSMS Mozirje, ki si v svojem programu prizadeva najti poti za večjo aktivnost mladih v mozirski občini. Tako smo se v letošnjem letu udeležili nekaterih skupnih akcij, ki jih je organizirala OK ali pa posamezne OO ZSMS v združenem delu oziroma v krajevni skupnosti. Eno takšnih akcij je organizirala OO ZSMS Smreka Gornji grad, ki je ob 25-letnici obstoja mizarstva in tesarstva v tem delu mozirske občine na pristrčen način prikazala razvoj te industrijske panoge. Sodelovali smo na raznih športnih prireditvah in drugih manifestacijah, ki jih letos v naši občini ni manjkalo. Z iskrenimi čestitkami in najboljšimi željami nas mladih in vseh delovnih ljudi smo skozi naše delovne prostore ponesli štafeto mladosti, kot simbol bratstva in enotnosti, neodvisnosti, enakopravnosti in miroljubnega sožitja, našemu največjemu idealu tov. TITU.

V tozdu kovinarstvo smo mladi skupaj z drugimi DPO organizirali »udarniško popoldne«, ki naj bi pripomoglo k hitrejšemu vseljevanju proizvodnega procesa v novo zgrajeno halo kakor tudi k nemotenemu procesu adaptacije starih delovnih prostorov. Naslednja akcija, ki jo pripravljamo, je ureditev okolice našega tozda, tako da bo otvoritev nove hale v prijetnejšem vzdušju, predvsem pa v dogovorjenem roku.

Omeniti še velja vedno boljše sodelovanje z OO ZSMS v krajevni skupnosti. Tako je letos veliko naših mladincev sodelovalo pri organizaciji tradicionalne turistične prireditve na Ljubnem »Fiosarski bal«, kjer starejša generacija obuja spomin na splavarstvo v Zgornji Savinjski dolini, mladi pa spoznavamo njihov način življenja in dela pred petdeset in več leti. Prizadevamo si, da bi se sodelovanje z mladimi v KS razširilo predvsem na šport-

Okostje

nem in kulturnem področju. Delo mladih v naši osnovni organizaciji bo potrebno razširiti še na večji krog mladincev, saj se nam zdi, da so posamezniki še vedno preveč obremenjeni in da delo celotne OO bazira na prizadevanosti le nekaterih posameznikov. Drugi so kot člani karavane, ki pa se ne premikajo z njo.

Aktivnost za uveljavljanje delegatskega sistema za nadaljnjo

izgradnjo samoupravnih socialističnih in družbenoekonomskih odnosov, predvsem pa ideja tov. TITA o kolektivni odgovornosti, sta bistveni in trajni nalogi OO ZSMS. Zavedati se moramo, da bomo le z revolucionarnim delovanjem ustvarjali pogoje za takšno prihodnost, kot si jo vsi želimo in ki nam jo je začrtal tovariš TITO.

OO ZSMS tozdu kovinarstvo

Priprave na 2. konferenco zveze sindikatov Slovenije

V novembru bo predvidoma 2. konferenca zveze sindikatov Slovenije. Njena glavna tema bodo naloge sindikatov pri hitrejšem uveljavljanju delitve po delu in rezultatih dela. Nanjo se pripravljajo vsi izvršni odbori in konference osnovnih organizacij sindikata, med njimi tudi IO konference OOS naše železarne ter koordinacijski odbor sindikata sozda Slovenske železarne.

Ravenski IO konference OOS jemlje priprave na republiško konferenco zelo resno. Na svoji 7. redni seji (24. 7. 1980) so sprejeli interni rokovnik dejavnosti. V njem so naloge razdelili takole:

I. Sedemčlanska delovna skupina bo pripravila analizo in na njeni osnovi osnutek ocene uveljavljanja sistema delitve po delu in rezultatih dela (poudarjena bo odvisnost od ustvarjenega dohodka tozdv in delovnih skupnosti skupnih služb) in pregledala zapisnike OO, ki bodo dale pripombe in odgovore na zastavljena vprašanja. Oceno bo dopolnila s pripombami OO ter v sodelovanju s strokovnimi službami izdala konkreten program dejavnosti za odpravo nekaterih nedoslednosti.

II. Komisija za DEO pri IO konference OOZS ŽR bo obravnavala osnutek ocene in ga po potrebi dopolnila ter opremila z manjkajočimi podatki, z grafičnimi prikazi itd.

III. IO konference OOZS ŽR bo obravnavala osnutek ocene in ga po razpravi dopolnila, obravnavala bo dopolnjeno oceno in predlog programa dejavnosti ter pripravila vse potrebno za konference delovnih organizacij v ŽR.

IV. Konferenca OOZS DO ŽR bo uresničila posamezne sklepe za odpravo ugotovljenih slabosti pri uveljavljanju sistema delitve po delu in rezultatih dela v DO ŽR.

Interni rokovnik predvideva tudi posvet s predstavniki IO OOS tozdv in delovnih skupnosti ter več sej IO OOS tozdv in delovnih skupnosti. Na sejah naj bi obravnavali osnutek ocene ter jo po razpravah dopolnili in politično overili.

Če torej na kratko povzamemo:

Da bi bila delitev po delu in rezultatih dela res objektivna, je IO konference OOZS ŽR pripravil vprašanja z različnih področij (gospodarjenje, osebni dohodki, družbeni standard, kadrovska politika, investicije, varstvo pri delu, finance). Obravnavali jih bodo v OOZS ŽR in na osnovi odgovorov nanje bo IO ocenil novi sistem nagrajevanja. Da bi oceno lažje primerjali in uskladili, so z akcijo začeli tudi v sozdu Slovenske železarne.

Trenutno čaka IO konference OOZS ŽR na odgovore OOZS ŽR.

Letovali smo v Primoštenu

(Letovanje prek tozda družbeni standard ali maček v žaklju)

Slikovito dalmatinsko mesto Primošten leži sedemintrideset kilometrov južno od Šibenika. Pohvali se lahko z značilno lepoto starodavnih primorskih mest.

Zaradi zelo členovite in slikovite obale, izredno čistega morja in stabilnega vremena je Primošten izrazito turistično mesto.

To pa je tudi vse, kar lahko lepega povemo o Primoštenu.

Za letovanje v tem kraju smo se prijavi pri našem tozdu družbeni standard, ki je letovanje organiziral.

da, da takih sob ne poznajo), se počutiš kot na tržnici, ko z bravnjevo mešetariš za nižjo ceno.

Ko po dolgem mešetarjenju v vročini in razburjenju končno le dobiš svojo sobo in ko prideš vanjo, z razočaranjem ugotoviš, da to ni plačana soba A kategorije, ampak zasilno bivališče s starim, razmajanim pohištvom, ki se sramežljivo skriva pod pajčolanom prahu kot v kakšni zapuščeni hiši. Kopalnica in WC sta skupna za štiri družine. Dobro bi bilo, če bi se gosti, čeprav so iz različnih krajev, ne samo iz ŽR, domenili za urnik, da ne bi stali v vrsti

in razočaranja nad »prisrčno«
uslugo našega tozda družbeni standard, ki nam je zagotovil tako lepo, nebrezskrbno in najdražje — ne v sru, ampak po ceni penziona — letovanje.

Delavci iz Cinkarne Celje in še nekateri iz drugih republik so preko svojega tozda družbeni standard letovali za ceno penziona 250 din, mi iz železarne Ravne pa »samo«
za 285 din.

Ta razlika nas je napotila po informacije v recepcijo turističnega biroja hotelov Adriatik, kjer smo dobili dodaten hladen tuš, ki pa kljub sončni pripeki ni prijal. Širokogrudno so nam dali cene penzionov, ki jih prilagamo za ocenitev in presojo odgovornim oziroma tistim, ki so prevzeli odgovornost nad »cenenim«
ugodjem svojih varovancev.

Cena plačanega penziona v ŽR nekako vsiljuje mišljenje, da se je nekdo okoristil z žulji delavcev ŽR, in bi bilo morda dobro, da se zadeva o plačanem penzionu na osebo preveri in se eventualno vrne tisto, kar je bilo preveč plačano. V nasprotnem primeru lahko pride do sodniških preverjanj upravičenosti tako visokih penzionov.

Če pogledamo cene in jih primerjamo, vidimo, da smo plačali

penziona za hotel B kategorije ali sobo I A kat. in ne za zasilna ležišča.

Vsiljuje se nam vprašanje, kako je možno: če letuješ v domu ŽR v Portorožu, si regresiran, če pa letuješ prek iste roke kje drugje, dobiš za dosti višjo ceno mačka v žaklju in letovanje s parolo »znajdi se sam!«

Tozd družbeni standard prosimo, da nam razloži, zakaj tako visoke penzijske cene!

Po vsej verjetnosti bo moral družbeni standard dati dosti obširnejšo razlago v svojo obrambo četrti izmeni, ki je doživela polom že ob iskanju sob.

Tretja izmena je sklenila, da ne bo več letovala preko družbenega standarda, ki ni sposoben pripraviti zanesljivega letovanja, pa še dražje je.

Zgovorno pričajo tudi primeri dodatnega plačevanja otroških penzionov (Metulj in Flis, oba tozd ind. noži), za katere naš družbeni standard ni zahteval plačila in je izgledalo tako, kot da želijo naši delavci svoje otroke tihotapiti.

Ali naš družbeni standard ni dosti poučen o zahtevah turistične ponudbe ali so na delovnih mestih neodgovorni ljudje?

Roman Pori

Bodimo objektivni

Letos že tretje leto organiziramo za naše delavce letovanje tudi prek različnih agencij ali turistične borze. Pred tremi leti smo samoiniciativno začeli organizirati tako letovanje predvsem iz dveh razlogov:

1. da razširimo letovanje tudi na druge kraje (ne samo v lastnem počitniškem domu in domovih slovenskih železarn) in

2. da delavcem, ki to hočejo, ni potrebno iskati uslug pri okencih različnih potovalnih agencij, ampak to delo lahko opravijo v železarni, in da stroške letovanja lahko celo obročno odplačujejo.

Naše usluge pri tem so za vse delavce brezplačno, kar pomeni, da vse usluge prodajamo po **enaki** ceni, kot jih kupujemo. To je treba vedeti in si zapomniti.

Pri iskanju ponudb za različna letovanja nimamo težav, pač pa se skoraj vedno te pojavijo, ko se je treba odločiti o fiksnem zakupu kapacitet. Ker v železarni takega letovanja **ne regresiramo**, lahko kapacitete zakupimo šele takrat, ko imamo že zbrane skoraj dokončne prijave naših delavcev in še takrat gremo v določen rizik, saj moramo zapolniti vse kupljene kapacitete, če hočemo poslovati v redu (do sedaj nam je to vedno uspelo).

To konkretno pomeni, da ne moremo kupiti kakršnihkoli kapacitet, recimo že letos za naslednje leto, ker ne vemo, če jih bomo lahko prodali in torej pri tem nismo v enakem položaju kot podjetja (med njimi je tudi Cinkarna Celje), ki imajo regresiranje drugače urejeno in že vrsto let zakupujejo turistične kapacitete v istem kraju.

Za letošnjo sezono smo letovanje razpisali že sredi januarja,

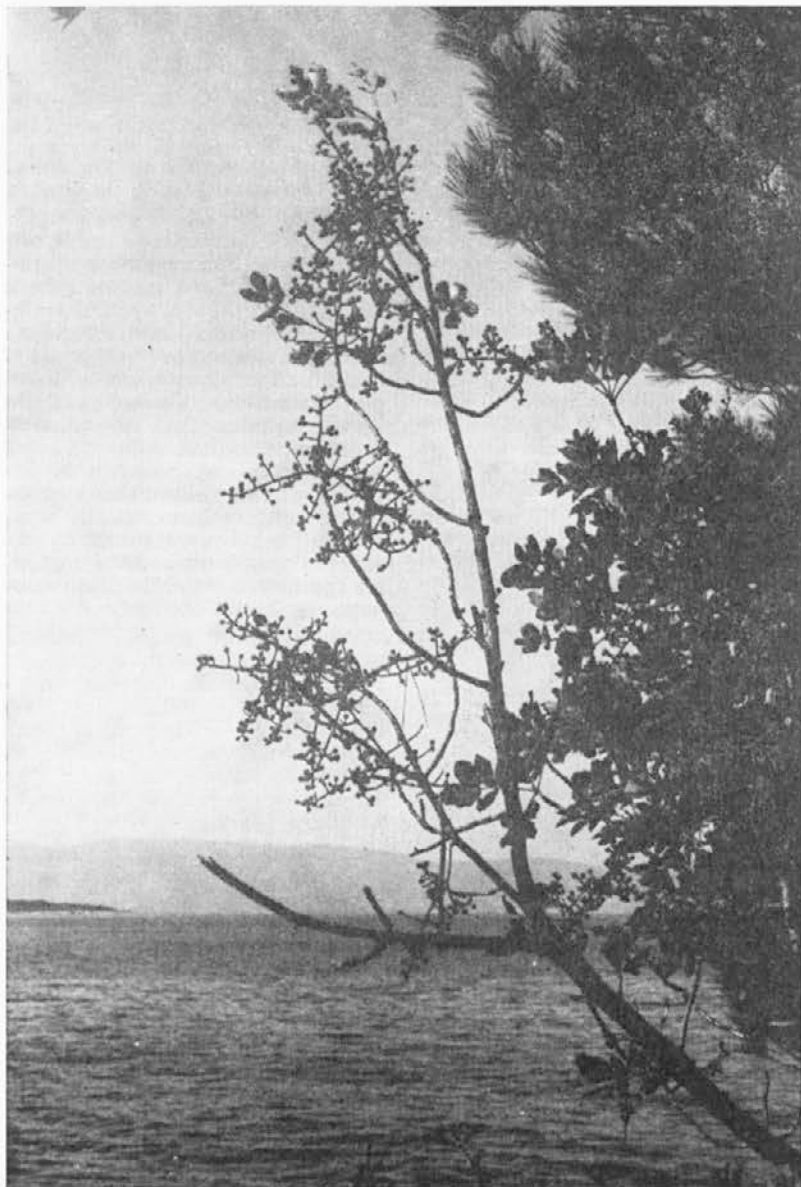
ker smo želeli biti hitri (kdor prej pride, prej melje) ter ponudili Kali, Primošten, Gradac, Murter in Umag. Ze v tem razpisu smo objavili informativne cene in ostale pogoje letovanja. Vendar s hitrim ukrepanjem ni bilo nič. Prijave so začele zelo počasi prihajati, bilo jih je tudi sorazmerno malo, tako da smo lahko šele marca oz. aprila zakupili Kali, Primošten in Umag, medtem ko sta Gradac in Murter odpadla.

Za letovanje v Umagu smo sklenili pogodbo z Istraturistom Umag, s katerim že od vsega začetka uspešno sodelujemo, za letovanje v Kaliju smo uspeli skleniti pogodbo z njihovim turističnim društvom, za letovanje v Primoštenu pa s SAP Viator, TOZD Turizem, Ljubljana, ker je bil Primošten zaradi velikega povpraševanja v celoti razpoda potovalnim in drugim agencijam.

Tudi to je treba vedeti.

Pisma »Letovali smo v Primoštenu«
zaradi (milo rečeno) žaljive vsebine ne želimo podrobneje komentirati, opozoriti pa le moramo avtorja in ostale, da so bili pogoji letovanja v Primoštenu znani **vnajprej** (cena, privatne sobe, souporaba kopalnice in WC itd.)

Poudariti tudi želimo, da smo govorili osebno ali pa po telefonu skoraj z vsemi delavci, ki so letos v štirih izmenah letovali v Primoštenu, in da je bila večina z letovanjem na splošno zadovoljna. Res pa je tudi, da so nekateri (zlasti v IV. izmeni) imeli težave pri odkazovanju sob, da nekateri niso dobili sob ustrezne kvalitete, da so imeli težavo s sobodajalci, z delavci turističnega biroja in s čakanjem na hrano.

Spokojnost jutra

Po šesto kilometrih poti si resnično želiš urejenega, brezskrbnega letovanja. Vendar, kaj te pričaka na koncu poti?!

Ze prvi kontakti z uslužbenci v turistični agenciji ti dajo občutek zgubljenosti in prepuščenosti samemu sebi. Ko hočeš dobiti plačano sobo A kategorije (a izgleda

pred sanitarijami in negodovali nad sobo A kategorije.

Letovanje je čas za oddih, lenarjenje, predajanje soncu in sklepanje poznanstev.

Ravno iz poznanstev, sklenjenih na vroči plaži, se je v nas Ravenčane naselil črv, sprva začudenja, kasneje nekakšne prtajene jeze

Vsem delavcem, ki so objektivno ocenili letovanje v Primošteni in pri tem nakazali tudi konkretne pomanjkljivosti, ki smo jih mi v obliki reklamacije že posredovali SAP Viator, TOZD Turizem, Ljubljana, se zahvaljujemo, odločno pa odklanjamo neresnična in lažna natolčevanja v zvezi s plačevanjem penzionov za otroke (glej zadnji odstavek »Letovali

smo v Primošteni«), saj smo prizadetim že dokazali, da smo izračun penzionov naredili točno po dostavljenih in z njihove strani podpisanih prijavah oz. izjavah.

Po končani sezoni bomo naredili celovito analizo letovanja, v kateri bomo tudi Primošten predstavili še z drugih zornih kotov.

Jože Šater, ravnatelj
TOZD družbeni standard

NAŠ DOPUST NA KALIJU

Prek TOZD družbeni standard sem se z družino in sorodniki prijavil za letovanje na otoku Ugljanu v mestu Kali. Prenočevali smo v privatni hiši, jedli pa v skupni restavraciji. Letošnji dopust smo doživeli po desetih letih zopet sproščeno, brez strahovite gneče na plažah in brez meduz. Postrežba v restavraciji je bila prvovrstna, hrana odlična.

Kali turistično še ni močno razvit. V recepciji so se večkrat zanimali, kako se počutimo in kaj se nam zdi nepravilno, da bi za prihodnjo sezono vse, kar je slabega, odpravili. Priznajo pa in opozorijo na pomanjkanje higienske čiste vode.

Zavedati se moramo, da je tak način letovanja pravzaprav improviziran, izredno cenen, in da od njega ne moremo pričakovati nekih super hotelskih uslug. Dopustniki so nam povedali veliko slabega o stanodajalcih, ki da se premalo zanimajo za nas, z nami bi morali biti bolj prijazni, nam vsak dan počistiti sobe in

postlati, vsak drugi dan menjati prte in ne vem še kaj.

Mi smo bili prav veseli, da smo imeli 10 dni sobo samo zase, saj je bila »zakramana« z našimi nadin podvodnimi rekviziti. Vljudni dober dan pa smo z lastniki z nasmehom zamenjali. Plažo smo si poiskali 1 km izven Kalija na tako lepem kraju, da na nekaj sto metrov nismo videli sosedov.

Na dopustu si moramo vzeti čas in se sprostiti. Nikakor ne obupavati, če je na kosilo treba čakati pol ure. Nasmeh, nekaj besed s sosedom ali sosedo, pregled novic, osvežitev s pijačo, pogovor o popoldanskem programu in kosilo bo še prehitro na mizi. Če pa si zabijemo v glavo, da moramo biti postreženi takoj in da je sosed dobil kosilo prej, potem pa je seveda obupno.

Pri tej kategoriji letovanja še vedno drži pregovor: za malo denarja malo muzike — če si je ne naredimo sami.

Franjo Gornik

Novo v zdravstvenem varstvu

V skladu z zakonom o zdravstvenem varstvu (Uradni list SRS št. 1/80) je izvršni odbor skupščine zdravstvene skupnosti Slovenije pripravil osnutek samoupravnega sporazuma o postopkih in načinih uresničevanja pravic do zdravstvenega varstva. Ta SaS bo zamenjal sedaj veljavnega o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva.

Namen tega sporazuma je dvojen. Ker so doslej urejali postopke in načine uresničevanja pravic do zdravstvenega varstva številni pravilniki, statut zdravstvenih skupnosti in drugi samoupravni splošni akti, bi s sprejemom (sklenitvijo) tega samoupravnega sporazuma vse to enotno uredili. Z rešitvami, ki jih predvideva osnutek samoupravnega sporazuma, bi v znatni meri poenostavili in skrajšali postopke, nekatere pa celo odpravili. S tem bi dosegli, da bi uporabniki lahko čim hitreje in s tem tudi bolj ekonomično uresničevali pravice do zdravstvenih storitev in pravice do socialne varnosti.

Osnutek samoupravnega sporazuma o postopkih in načinih ures-

ničevanja pravic do zdravstvenega varstva ima pet delov.

Temeljne določbe določajo, da uporabniki uresničujejo pravice do zdravstvenih storitev v zdravstvenih organizacijah in da le zdravniki v zdravstvenih organizacijah in v drugih, z njimi izenačenih organizacijah ugotavljajo zdravstvena stanja, ukrepajo in dajejo izvide in mnenja, ki so podlaga tako za pravice do zdravstvenih storitev in nadaljnjih zdravstvenih ukrepov kot tudi za pravice do socialne varnosti. Pomembno je novo določilo, da obstaja pravica do zdravstvene storitve ali do socialne varnosti in da je takoj uresničljiva, ko posamezen zdravnik ali konzilij ugotovi, da obstajajo vzroki, da je uporabnik upravičen do zdravstvene storitve, zdravstvenega pripomočka, denarne dajatve ali povračila. **Uresničevanje pravic je torej odvisno zgolj od strokovne medicinske ugotovitve stanja in je zato praviloma neposredno.** Izjeme so možne le, če gre za zdravljenje v tujini ali če pride do spora.

Drugi del samoupravnega sporazuma opredeljuje, da je poleg

postopkov in načinov uresničevanja pravic do zdravstvenih storitev iz posameznih oblik zdravstvenega varstva, pravic do zdravljenja, prevozov ter ortopedskih in drugih pripomočkov opredeljen tudi način svobodne izbire zdravnika in zdravstvene organizacije ter uresničevanje pravic do zdravstvenega varstva v tujini. Sporazum uveljavlja načelo uresničevanja zdravstvenega varstva predvsem v osnovni zdravstveni organizaciji. Izjemo pomeni le nujna medicinska pomoč, ki jo lahko uporabnik uveljavlja v katerikoli ustrezni zdravstveni organizaciji in pri kateremkoli zdravniku, ki mu je najbližji tedaj, ko pomoč potrebuje. Kar zadeva uveljavljanje zdravstvenega varstva v specialističnih ambulantah in bolnišnicah, pa je pomembno novo določilo, da je zdravstvena organizacija, katere zdravnik je izdal napotnico za zdravljenje oziroma za preiskavo v zdravstveni organizaciji, specialistični ambulanti ali bolnišnici, praviloma dolžna tudi poskrbeti, da bo uporabnik sprejet v to zdravstveno organizacijo.

Tretji del sporazuma obravnava denarna nadomestila in povračila. Ta naj bi uporabnik uveljavljal zase in za svoje družinske člane v organizacijah, kjer dela. Drugi delovni ljudje in občani pa naj bi uveljavljali nadomestila in povračila neposredno v zdravstveni skupnosti. Ta del sporazuma ureja tudi ugotavljanje nezmožnosti za delo oziroma začasne zadržanosti z dela. Začasno zadržanost od dela lahko ugotavlja le zdravnik splošne medicine, medicine dela, in kar je novost: tudi zdravnik pediater, psihater in zdravnik, ki dela v dispanzerju za varstvo žena, v pljučnem dispanzerju ali ambulantni za zdravstveno varstvo borcev NOV. Ti zdravniki lahko ugotavljajo zadržanost od dela do 30 dni. Zadržanost nad 30 dni pa ugotavlja komisija — konzilij. Ista komisija je tudi izvedenski

organ, če pride do spora, kadar uporabnik meni, da ugotovitev zdravnika ne ustreza dejanskemu stanju.

Četrty del samoupravnega sporazuma obravnava varstvo pravic uporabnikov, kadar pride neposredno v odnosu med uporabnikom in izvajalcem do spora. V takih primerih odločajo o sporu (na zahtevo uporabnika) pristojni organi zdravstvenih organizacij, organizacij združenega dela ali zdravstvene skupnosti. Kadar uporabnik ni zadovoljen z odločitvijo teh organov, lahko uveljavlja sodno varstvo pred pristojnim posebnim sodiščem združenega dela s področja zdravstvenega varstva.

Prehodne in končne določbe, zajete v petem delu sporazuma, razveljavljajo vse določbe samoupravnih in drugih splošnih aktov, ki so v nasprotju s tem sporazumom, in vse določbe, ki urejajo postopke in načine za uresničevanje pravic do zdravstvenega varstva.

Iz besedila sporazuma sledi, da bistveno izboljšuje odnose med uporabniki in izvajalci zdravstvenega varstva ter da poenostavlja postopke.

Osnutek tega sporazuma je objavljen v Delegatskem obveščevalcu št. 22 z dne 25. julija 1980. V njem je objavljeno še več zanimivosti, kot npr. osnutek samoupravnega sporazuma o temeljnih planov zdravstvene skupnosti Slovenije, informacija o spremembah organiziranosti zdravstvenih skupnosti in njihovih strokovnih služb, odsotnost z dela v Sloveniji zaradi bolezni za obdobje 1957 do 1979 in drugo.

Če koga zanimajo podrobnosti s tega področja, lahko dobi informacije pri članih delegacije zdravstvenega varstva v tozdu ali delovnih skupnosti ali pa si enostavno Delegatski obveščevalce izposodi pri članu delegacije.

Franc Leskošek

Čire — čare

Z D R A V J E

PATRONAŽNA IN BABIŠKA SLUŽBA PRI NAS

Svetovna zdravstvena organizacija navaja delo patronažne in babiške službe kot posebno obliko zdravstvenega varstva v družinah z varovanci, ki so zaradi bioloških lastnosti ali določenih obolenj posebno občutljivi na škodljive vplive okolja. Na osnovi te razlage in tradicije patronažne dejavnosti se je pri nas oblikovala vodilna naloga — vnašati v družino prvine ohranitve in krepitve zdravja in neposredne pomoči pri odpravljanju okoliščin, ki pogojujejo nastanek bolezni.

Večstransko patronažno službo, ki je sestavni del osnovnega zdravstvenega varstva, obravnavamo kompleksno. K njej sodijo patronažni obiski vseh varovancev v družini in vsi patronažni obiski, namenjeni storitvam bolnika na domu.

Pri načrtovanju in delitvi dela se upoštevajo splošne spremembe današnjega časa. Te spremembe narekujejo nove potrebe in stopenjske oblike zdravstvenega varstva. Patronažna medicinska sestra deluje predvsem na prvih dveh stopnjah, to je na prvotnem in drugotnem preprečevanju. Obenem prispeva z zdravstveno vzgojo k dvigu higienskega standarda in k utrjevanju zdravja. Gre za pomembnost obveščenosti ljudi oz. prebivalstva, ki je bistvenega pomena v odnosu do zdravja posameznika, družine in družbe v najširšem pogledu. Patronažni obisk je osnovna oblika dela in ima zaradi neposrednega nudenja zdravstveno-socialnih uslug ter prizadevanja za dvig zdravstvenega in splošnega standarda svoj pomen za celotno družbo. Prav v družinskem krogu prihajajo do izraza najpogostejši dejavniki našega zdravja. Z obiski na domu pridobljeno zaupanje omogoča patronažni sestri stvarnejšo presojo okoliščin, ki so varovanca privedle v določeno socialno-zdravstveno bolezen. Stvarna presoja je sestri v pomoč pri spreminjanju negativnih stališč, navad in odnosov do stanja, v katerem se nahaja varovanec oz. družina. Sam patronažni obisk je občutljivo, dostikrat tudi delikatno področje dela, zato ocenjujemo delo patronažne sestre kot izredno zahtevno in težko.

V organizacijo terenske sestrške službe pa je potrebno tudi na našem področju čim prej vključiti organizirano strokovno nego bolnika na domu.

V koroški regiji imamo trenutno večstransko patronažno službo, ki obiskuje vse vrste varovancev na domu: nosečnice, novorojenčke, otročnice, dojenčke, male otroke, predšolske otroke, šolarje, bolnike različnih obolenj in socialno problematične družine. Na področju nege bolnika se opravljajo strokovne storitve. Ni pa v naši regiji še laičnih negovalk, ki so pogoj za organizirano strokovno nego na domu. Razvoj te dejavnosti pa ni odvisen samo od nas, izvajalcev, to je zdravstvene službe, temveč je odvisen predvsem od družbeno-političnih dejavnikov in delov-

nih organizacij združenega dela v naši regiji. To naj bi bila naša prednostna naloga v naslednjem srednjeročnem obdobju.

To so bile besede **ELE LENAŠSI**, vodje patronažne in babiške službe pri nas.

Na razgovor sem povabila še neposredni izvajalki teh del in nalog, babico in patronažno sestro, ki že dalj časa delata na terenu. Pogovor z

JELKO LESJAK, babico na terenu, je potekal takole:

»Kako dolgo že opravljaš delo babice na terenu in katero področje pokrivaš?«

»To delo opravljam že polnih sedem let. Že od vsega začetka svojega službovanja delam na Prevaljah in ta kraj in te ljudi tudi najbolj poznam.«

»Katero nalogo babiško-patronažne službe izvajaš?«

»Moji varovanci so nosečnice, novorojenčki, otročnice, dojenčki in mali otroci.«

»Nam lahko o tem poveš malo več? Morda začneva kar pri nosečnici.«

»Pravilno bi bilo ženo med nosečnostjo obiskati dvakrat, in sicer prvič v prvi polovici nosečnosti in drugič v drugi polovici. Ker je veliko žena zaposlenih, jih uspemo obiskati šele proti koncu nosečnosti, ko so že v porodniškem staležu. Namen teh obiskov je ženo poučiti o zdravem načinu življenja med nosečnostjo in sploh v zadnjem mesecu nosečnosti, o opremlitvi novorojenčka, sicer pa so nasveti individualni. Ponavadi nam vseh nosečnic ne uspe obiskati, zato pa obiščemo vse tako ali drugače ogrožene.«

»Kdo so otročnice in kdaj jih obiščeš?«

»Otročnice so žene šest tednov po porodu. Praviloma bi morali otročnico in novorojenca obiskati takoj, ko se vrnete iz porodnišnice v domačo oskrbo. To tudi matere od nas pričakujejo. Zgodí pa se, da jih prvič obiščemo šele 8. ali celo 10. dan otrokove starosti. Zakaj? Prvi obisk opravimo na podlagi pisne prijave poroda, ki jo prejmemo po pošti iz porodnišnice, kjer je žena rodila. Prijave zelo neredno pošiljajo. Največ zamudimo med prazniki. Pri otročnici opravimo dva obiska, pri novorojencu tri, če je potrebno, tudi več. Pri otroku oskrbimo popek, opravimo osebno nego, pokažemo mamič pravilno povijanje in se pogovorimo o pravilnem hranjenju in negi malčka. Pri otročnici nas zanimajo dojenje, čišča, prebava in počutje.«

»V dobi novorojenčka torej opraviš pet obiskov. Kaj pa v dobi dojenčka in malega otroka?«

»V tej dobi obiščemo dojenčka pri dveh mesecih starosti, nato pa pri treh in petih mesecih. Namen obiska je zasledovanje otrokovega telesnega in duševnega razvoja oz. svetovanje glede pravilne prehrane, nege

in vzgoje. Z istim namenom obiščemo tudi otroka med 1. in 2. letom starosti.«

»V grobem smo preleteli tvoje delo. Mi lahko opišeš svoj delovni dan?«

»Moj delavnik se prične zjutraj ob 7. uri. Do 9. ure si pripravim material, ki ga potrebujem na terenu, napišem poročila opravljenih obiskov, posvetujem se s patronažno službo, z zdravniki itd. Medtem prejmem tudi prijave porodov. Po 9. uri grem na teren. Dnevno moram opraviti šest obiskov, če so zahtevnejši, tudi manj.«

»Kaj bogati tvoj poklic?«

»Moje največje zadovoljstvo je, če me ljudje prijazno sprejmejo in upoštevajo moje nasvete, seveda sebi in svojim otrokom v prid. Dobim občutek, da sem jim potrebna in da sem zanje in za družbo naredila nekaj koristnega.«

»Je morda v tvojem poklicu tudi kaj neprijetnega?«

smela več domov. Pregovarjanja, prepri in celo grožnje. Vse brez uspeha. Obvestili so socialno službo. Je kaj ukrenila? Ne vem. Vem le to, da je žena že davno rodila, prijave poroda pa do danes še nisem prejela. Torej so otroka oddali, mati se mu je odpovedala, da se je smela vrniti domov, če lahko temu sploh rečemo dom.«

»Pa si s svojim delom zadovoljna?«

»Ja, zadovoljna sem in ostala bom na tem delovnem mestu, če bom le zdrava.«

BERTO WASTL, višjo med. sestro iz patronaže, pa sva se pogovarjali takole:

»Kako dolgo že opravljaš delo patronažne sestre in katero področje oskrbuješ?«

»Na tem delovnem mestu sem tri leta. Oskrbujem Ravne z okolico.«

»Vemo, da se tvoje delo bistveno razlikuje od dela babice

Mala radovednica

»Je, je, veliko! Najhuje je vdreti v družinski krog, v katerem vladajo prepri, nespornosti in alkoholizem. Tam si popolnoma odveč in nezaželjen, pa tudi nemočen. Spominjam se primera, ko sem obiskala nosečnico na domu. Našla sem jo vso pretepeno, moža pijanega, njunega mlajšega otroka bolnega. Otrok, ki je na poti, bo popolnoma odveč. Mož ga ne mara niti videti. Žena ga bo morala pustiti kar v bolnišnici, sicer tudi sama ne bo

na terenu. Kakšne naloge opravljaš?«

»Moji varovanci so starostniki in borci NOB, različni bolniki (srčni, diabetiki, alkoholiki, invalidi, duševni bolniki, bolniki z rakom, TBC, astmatiki itd.), dojenčki in mali otroci. Na hišnih obiskih izvajam vso strokovno nego, dajem navodila, po potrebi rešujem skupno s socialno službo tudi različne socialne probleme.«

»Katere pripomočke rabiš pri svojem delu?«

»V moji torbi je vedno dovolj obvezilnega materiala, aparat za merjenje krvnega pritiska, po potrebi pribor za dajanje injekcij ali za odvzem krvi, različna dietna in druga navodila.«

»Bi morda rabila še kaj več, da bi bil tvoj varovanec bolje oskrbovan?«

»Najnujnejše imamo. Nekaj pa trenutno pogrešam. Mikropora ni, ker ni uvoza. Tako moram pri svojem delu uporabljati navadni levkoplant, na katerega je žal precej ljudi občutljivih.«

»Iz uvodnih besed smo slišali, da je nujna potrebna laična nega bolnika na domu. Ali jo ti pogrešaš?«

»Ja, zelo jo pogrešam! Imam precej primerov starostnikov, ki živijo sami, ker nimajo otrok, in takšnih starostnikov, ki otroke imajo, pa jim le-ti pomoč odklanjajo. Starejši zase niso sposobni skrbeti, v dom za starčke nočejo. Tu bi bila laična nega nujna. So primeri, ko moramo starčke na silo odtrgati iz okolja, kjer je prebival celo življe-

nje. Samo pomisli, koliko bi njemu pomenilo ostati doma tudi na pozno jesen, če bi mu lahko nudili najnujnejše. To pa ne bi bilo težko, če bi imeli laično negovalno službo.«

»Kaj bi torej opravljale te negovalke?«

»Njihova osnovna naloga bi bila nega oz. osebna higiena varovanca, ki je sedaj, zlasti v okoliških krajih, zelo slaba. Navedljive bi tudi živila, jih pripravljale za kuhanje ali celo kuhale in seveda pospravljale stanovanje in prale perilo.«

»Kako bi bilo po tvojem najbolje organizirati laično negovalno službo?«

»Služba bi morala delovati v sklopu zdravstvenega doma, saj bi le tako lahko dobro sodelovala s patronažo. Zdravnik ali patronažna sestra najbolje preccnita, kdo je te nege potreben oz. kdo je ne potrebuje več, zato bi lahko usmerjala delo po nujnosti.«

»Na katere težave najpogosteje naletiš v svoji praksi?«

»V začetku prakse se mi je zgodilo, da so me odslovili že pri vratih rekoč, da me ne potrebujejo. Sedaj teh problemov ni-

mam več, ker me ljudje že poznajo. Se vedno pa je težko priti v družino alkoholikov.«

»So dogodki, ki se jih radi spominjamo, pa tudi takšnih, ki jih zavestno odganjamo. Je kaj posebnega tudi v tvoji praksi?«

»Sem tip ženske, ki na vse rada hitro pozabi. Rada obiščem dojenčke in male otroke in tudi vse tiste, varovance, pri katerih čutim, da sem zaželjena in potrebna. Vselej pa me pretrese obisk varovanca s težko boleznijo, ker ostanem nemočna. Vidim njegovo trpljenje, a mu ne morem pomagati.«

»Jelka in Berta, obema hvala za kramljanje, pri delu pa mnogo uspehov, dosti zadovoljstva z varovanci in čim manj neprijetnega.«

V uvodu smo zapisali, da je delo patronažne službe zahtevno in težko. Zahteva osebno predanost, široko splošno in strokovno izobrazbo, predvsem pa veliko ljubezni do poklica, do varovancev, od katerih te ne odvrne niti najslabše vreme niti razdalja do zakotne domačije.

Nada Kadiš,
ref. za zdr. vzgojo

NAMIZNI TENIS

7. pokal Julijskih Alp

V Celovcu je bil tradicionalni troboj Slovenije, Koroške in Julijske krajine — Furlanije. V konkurenci posameznikov so bili zelo uspešni naši predstavniki. Med mladinkami je zmagala Logarjeva pred Trbižanovo. Enak vrstni red je bil med članicami. Pri mlajših članah so dosegli igralci Fužinarja popoln uspeh: zmagal je Pavič pred Janežičem in Günterjem. V konkurenci članov je pokazal Bojan Pavič svojo pravo vrednost in zasluženost osvojil prvo mesto.

INDUSTRIJSKI NOŽI — PRVA-KI ŽELEZARNE

Koordinacijski odbor mladine železarne Ravne je organiziral prvenstvo železarne za mlade delavce. Kljub večjemu številu prijavitelj so se tekmovanja udeležile le štiri ekipe.

V prvi tekmi so mladinci industrijskih nožev premagali vzmetarno s 6 : 1, v drugi tekmi pa je energija premagala valjarno s 4 : 3. V tekmi za tretje mesto sta igrali valjarna in vzmetarna neodločeno 2 : 2, po streljanju penalov je zmagala vzmetarna s 4 : 3. V tekmi za naslov mladinskega prvaka so industrijski noži premagali energijo s 3 : 1.

S. F.

REKREACIJA IN ŠPORT

ODBOJKA

Jugoslovanski pokal

V Ljubnem sta se pomerila zmagovalca koroške in savinjske regije v ženski konkurenci za jugoslovanski pokal. Igralke Fužinarja so premočno premagale ekipo Glina s 3 : 0.

V nadaljevanju pokalnega tekmovanja se bo ženska ekipa Fužinarja pomerila z mariborskim Branikom.

SFRJ : Fužinar 3 : 2 in 3 : 0

Na Ravnah se je pripravljala mladinska ženska reprezentanca za nastop na balkanskih igrah. Med pripravami je odigrala dve prijateljski tekmi z žensko ekipo Fužinarja. V prvi tekmi so bile naše igralko enakovredne in celo povedle z 2 : 1 v njih. Kondicijsko boljše pripravljena reprezentanca je le s težavo zmagala s 3 : 2. V drugi tekmi pa je reprezentančna vrsta zaigrala zelo dobro in brez težav zmagala s 3 : 0.

V ekipi Jugoslavije sodeluje tudi naša nadarjena odbojkarica Barbara Hrastnik.

Zmagejev memorial

V Žerjavu je bil tradicionalni turnir v spomin na tragično preminulega odbojkarja Avgusta Zmageja. V troboju so se pomerile moške ekipe Mežice, Žerjava in Dobrij.

Prvo mesto je presenetljivo osvojila ekipa Žerjava, ki je z 2 : 0 premagala favorizirano Mežico in z enakim rezultatom Dobrije. Drugo mesto je osvojila Mežica, ki je z 2 : 0 premagala Dobrije.

Start v zveznih ligah 11. 10. 1980

V vseh zveznih ligah bodo pričeli s tekmovanjem v soboto, 11. oktobra 1980. Vse koroške ekipe bodo v prvem kolu gostovale.

Ženska ekipa Fužinarja bo v prvi zvezni ligi nastopila proti novincu Braniku v Mariboru.

V prvi B zvezni ligi bo moška ekipa Fužinarja igrala na Reki proti Rijeki.

V drugi zvezni ligi — zahodna skupina pa se bodo Mežičani pomerili s hrvatsko ekipo Pakrac.

Fužinarja pomerili z avstrijskim prvotligašem Bernbachom v Slovenj Gradcu in igrali neodločeno 24 : 24.

Fužinar — Vuzenica 12 : 7

V tekmi za jugoslovanski pokal so članice Fužinarja gostovale v Vuzenici in zmagale z 12 : 7.

TOZD razvoj proizvodnje in trga na udarniškem

ROKOMET

Fužinar — Radeče 21 : 19

V prvem kolu vzhodne republiške lige je gostovala moška ekipa Fužinarja v Radečah in zmagala z 21 : 19.

Fužinar — Bernbach 24 : 24

V okviru priprav za tekmovanja v republiški ligi so se člani

NOGOMET

V drugem kolu republiške lige sta obe ekipi Koroške — Fužinar gostovali v Mozirju. Člani so izgubili proti Elkroju z 2 : 0, in to šele v zadnjih minutah igre. Mladinci so letos močno pomlajeni in kvalitetno slabši kot v pretekli sezoni. Tudi oni so izgubili — vendar tesno s 3 : 2.

RAVENSKI UPOKOJENCI SPET NA IZLETU

Društvo upokojencev Ravne na Koroškem je 21. 8. 1980 priredilo izlet z avtobusom za svoje člane k Duhu na Ostrem vrhu in v Ptuj.

Na Ostrem vrhu smo si najprej ogledali spomenik Dužu Đakoviču in Nikoli Hačimoviču, dveh revolucionarjev, ubitih v globeli na Velikem Boču na Kozjaku dne 25. 4. 1929. leta. Zatim smo si ogledali še lepo urejeni kraj Duh ter okolico. Seveda smo se pred spomenikom slikali.

V Ormožu smo si hoteli ogledati vinsko klet in tovarno sladkorja, a smo bili že prepozni. Po kosilu smo se odpeljali nazaj v Ptuj. Nekateri izletniki so se šli kopat v lepo urejene Ptujске toplice, drugi pa so si ogledali ptujski grad.

Zadovoljni z vsem, kar smo ta dan videli in doživeli, pa tudi z lepim vremenom, smo se zvečer vrnili domov.

Ervin Wlodyga

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, dedka in tasta Vincenca Serafinija se iskreno zahvalujemo vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali v teh težkih trenutkih. Hvala vsem za darovano cvetje in denarno pomoč, godbi za odigrane žalostinke, tov. Florjančiču za poslovilne besede, g. kaplanu za pogrebni obred in vsem skupaj za številno udeležbo.

Zalujochi žena Antonija, sinova Franc in Maks z družinama, hčerke Marija, Antonija in Zalika z družinami ter Štefka in drugo sorodstvo

Gibanje zaposlenih v tovarni od 21. julija 1980 do 21. avgusta 1980

Tek. št.	Priimek in ime	Rojen	Kvalifikacija	TOZD — del. sk.	Odkod je prišel
PRIDOBILI LASTNOSTI DELAVCA					
1.	Bezovnik Vinko	14. 1. 1960	KV ključavničar	kovinarstvo	iz JLA
2.	Breznik Darko	24. 5. 1962	KV str. ključavničar	stroji in deli	iz poklicne šole
3.	Brunet Franc	22. 12. 1959	KV ključavničar	kovinarstvo	iz JLA
4.	Brusnik Anton	15. 1. 1963	KV str. ključavničar	SGV	iz poklicne šole
5.	Čas Janko	8. 11. 1963	KV kovač o. p.	kovačnica	iz poklicne šole
6.	Dokl Avgust	28. 5. 1940	SŠ gimnazija	valjarna	iz druge del. org.
7.	Duler Milan	16. 8. 1959	KV str. ključavničar	SGV	iz JLA
8.	Ferk Bojan	22. 2. 1962	SŠ str. tehnik	jeklarna	iz šole
9.	Glinik Bernarda	31. 7. 1961	KV brusilka	rezalno orodje	iz poklicne šole
10.	Golob Pavel	30. 1. 1951	NK delavec	stroji in deli	iz druge delovne organizacije
11.	Gostenčnik Elizabeta	2. 7. 1961	KV rezkalka	stroji in deli	iz poklicne šole
12.	Habibović Hazim	3. 1. 1957	SŠ gimnazija	jeklarna	prva zaposlitev
13.	Haberman Anton	13. 5. 1950	NK delavec	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
14.	Hanjže Danijel	4. 10. 1961	KV finomehanik	ETS	iz poklicne šole
15.	Hauptman Hilda	11. 4. 1933	NK delavka	družbeni standard	prva zaposlitev
16.	Hovnik Damijan	17. 12. 1962	KV str. ključavničar	stroji in deli	iz poklicne šole
17.	Hovnik Dušan	22. 7. 1962	KV str. ključavničar	industrijski noži	iz poklicne šole
18.	Jamnik Slavko	17. 10. 1962	KV strugar	pnevm. stroji	iz poklicne šole
19.	Janšek Stefan	18. 12. 1961	KV strugar	rezalno orodje	iz poklicne šole
20.	Jezeršek Pavel	11. 2. 1963	KV strugar	jeklolivarna	iz poklicne šole
21.	Jeraj Jožica	6. 12. 1961	SŠ ekonomski tehnik	kovinarstvo	iz šole
22.	Keber Marjana	20. 11. 1962	KV rezkalka	stroji in deli	iz poklicne šole
23.	Konečnik Pavel	14. 1. 1957	NK delavec	jeklolivarna	ponovna zaposlitev v ŽR
24.	Kordež Drago	2. 6. 1960	KV str. ključavničar	stroji in deli	iz JLA
25.	Košutnik Vinko	24. 8. 1962	KV strugar	SGV	iz poklicne šole
26.	Kotnik Gregor	28. 11. 1960	KV obr. električar	ETS	iz JLA
27.	Kotnik Ivan XIV.	14. 2. 1961	KV strugar	stroji in deli	iz poklicne šole
28.	Kotnik Jože XII.	2. 3. 1961	KV brusilec	industrijski noži	iz poklicne šole
29.	Kotnik Milan	18. 1. 1962	KV strugar	industrijski noži	iz poklicne šole
30.	Kralj Darko	24. 8. 1962	KV strugar	jeklolivarna	iz poklicne šole
31.	Kričej Milan II.	5. 5. 1961	KV strojni ključavničar	pnevm. stroji	iz poklicne šole
32.	Krivec Miran	8. 10. 1961	KV rezkalec	stroji in deli	iz poklicne šole
33.	Lesjak Hedvika	12. 9. 1962	KV jedrarka	jeklolivarna	iz poklicne šole
34.	Marković Nedeljko	22. 5. 1960	KV str. ključavničar	jeklarna	iz JLA
35.	Mešnjak Valentin	22. 11. 1961	SŠ str. tehnik	jeklarna	iz šole
36.	Miler Marjeta	5. 7. 1962	KV rezkalka	pnevm. stroji	iz poklicne šole
37.	Močilnik Ivan	19. 5. 1950	NK delavec	pnevm. stroji	iz poklicne šole
38.	Mongus Danilo	14. 11. 1961	KV rezkalec	stroji in deli	iz poklicne šole
39.	Obretan Jožef	26. 4. 1960	NK delavec	industrijski noži	iz JLA
40.	Obretan Metka	23. 1. 1962	KV strugarka	stroji in deli	iz poklicne šole
41.	Obu Janez	26. 11. 1961	KV strugar	pnevm. stroji	iz poklicne šole
42.	Pajnik Jože	21. 3. 1932	KV str. ključavničar	stroji in deli	iz poklicne šole
43.	Palko Andrej	3. 11. 1956	NK delavec	jeklarna	iz JLA
44.	Pečovnik Rozalija	27. 7. 1961	KV strugarka	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
45.	Piplica Zdenko	19. 4. 1959	NK delavec	jeklarna	iz druge delovne organizacije
46.	Poberžnik Anton	5. 6. 1965	NK delavec	komerciala	prva zaposlitev
47.	Podlesnik Karel	3. 11. 1958	SŠ str. tehnik	kovinarstvo	iz JLA
48.	Prikeržnik Filip	28. 5. 1963	KV str. kovač o. p.	kovačnica	iz poklicne šole
49.	Rek Beno	26. 12. 1962	KV strugar	stroji in deli	iz poklicne šole
50.	Rezar Danilo	3. 12. 1961	KV str. ključavničar	vzmetarna	iz poklicne šole
51.	Sedar Zorko	21. 10. 1961	KV strugar	SGV	iz poklicne šole
52.	Srebot Erika	3. 12. 1962	KV brusilka	stroji in deli	iz poklicne šole
53.	Stjepanović Nedjelko	12. 7. 1959	NK delavec	jeklarna	iz druge delovne organizacije
54.	Stojan Ivan	24. 8. 1947	SŠ str. tehnik	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
55.	Šiler Marija	14. 8. 1962	KV strugarka	jeklolivarna	iz poklicne šole
56.	Špalir Milan	21. 8. 1961	KV strugar	stroji in deli	iz poklicne šole
57.	Štruc Drago	6. 11. 1960	KV strugar	SGV	iz JLA
58.	Šumnik Hugo	12. 4. 1962	KV str. ključavničar	orodjarna	iz poklicne šole
59.	Šumnik Jože	28. 2. 1960	NK delavec	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
60.	Topolovec Stanko	31. 10. 1962	KV strugar	rezalno orodje	iz poklicne šole
61.	Urnaut Cecilija	26. 9. 1962	KV strugarka	jeklolivarna	iz poklicne šole
62.	Vaukman Anica	13. 7. 1962	KV strugarka	stroji in deli	iz poklicne šole
63.	Vogel Rudolf	27. 9. 1961	KV str. ključavničar	SGV	iz poklicne šole
64.	Vollmaier Jože	12. 8. 1951	KV ključavničar	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
IZGUBILI LASTNOST DELAVCA					
1.	Arl Janez	18. 12. 1952	KV talilec o. p.	jeklarna	samovoljna zapustitev dela
2.	Brezovnik Jože	21. 4. 1953	NK delavec	jeklarna	samovoljna zapustitev dela
3.	Burzić Nijaz	1. 1. 1954	NK delavec	jeklarna	samovoljna zapustitev dela
4.	Čuješ Tone	19. 8. 1958	NK delavec	vzmetarna	samovoljna zapustitev dela
5.	Gmajner Ivan	27. 12. 1928	NK delavec	DS KSZ	umrl
6.	Gradišek Marjan	17. 5. 1961	NK delavec	kovinarstvo	v JLA
7.	Grobelnik Beno	24. 3. 1955	KV ključavničar	stroji in deli	dana odpoved
8.	Grudnik Aleksander	7. 9. 1961	KV ključavničar	kovinarstvo	v JLA
9.	Hribernik Slavko	30. 4. 1929	NK delavec	jeklarna	starostna upokojitev
10.	Kajnih Ivan	27. 6. 1959	KV finomehanik	ETS	umrl
11.	Kolander Edvard	24. 8. 1929	NK delavec	valjarna	invalidska upokojitev
12.	Kraiger Anton	12. 4. 1960	KV rezkalec	stroji in deli	dana odpoved
13.	Krašovec Janko	7. 5. 1954	KV valjavec o. p.	valjarna	sporazumno
14.	Krivo Jože	29. 1. 1961	KV ključavničar	stroji in deli	v JLA
15.	Levičar Franc	14. 9. 1924	NK delavec	pnevm. stroji	invalidska upokojitev
16.	Luta Isak	16. 8. 1960	NK delavec	valjarna	samovoljna zapustitev dela
17.	Mrak Marjanca	6. 3. 1965	NK delavka	družbeni standard	sporazumno

Tek. št.	Priimek in ime	Rojen	Kvalifikacija	TOZD — del. sk.	Kam je odšel
IZGUBILI LASTNOST DELAVCA					
18.	Nikolič Miroslav	13. 10. 1955	KV strugar	jeklolivarna	samovoljna zapustitev dela
19.	Piki Karel	19. 8. 1947	KV avtotapetnik	kovinarstvo	v poskusni dobi
20.	Pušnik Karel	31. 10. 1936	NK delavec	ETS	dana odpoved
21.	Rejak Anton	12. 1. 1963	NK delavec	komerciala	samovoljna zapustitev dela
22.	Repenšek Zdravko	6. 1. 1961	NK delavec	kovinarstvo	v JLA
23.	Rihter Srečko	5. 6. 1961	KV ključavničar	kovinarstvo	v JLA
24.	Rutar Ljudmila	19. 9. 1925	KV trg. pom.	DS za finance	starostna upokojitev
25.	Sagernik Damijan	31. 1. 1962	NK delavec	vzmetarna	samovoljna zapustitev dela
26.	Solar Andrej	30. 11. 1952	NK delavec	kovinarstvo	sporazumno
27.	Šarkózi Rudolf	9. 3. 1925	NK delavec	stroji in deli	invalidska upokojitev
28.	Vaupotič Marija	28. 11. 1940	NK delavka	rezalno orodje	dana odpoved
29.	Zvonar Marjan	23. 5. 1961	KV obr. električar	ETS	v JLA

IZOBRAZBA — KVALIFIKACIJA

Pridobili lastnosti delavca

- 2 — SS gimnazija
- 4 — SS str. tehniki
- 1 — SS ekonomski tehnik
- 15 — KV ključavničarjev
- 3 — KV brusilci
- 5 — KV rezkalcev
- 1 — KV finomehanik
- 18 — KV strugarjev
- 1 — KV obr. električar
- 1 — KV jedrarka
- 2 — KV kovača
- 11 — NK delavcev

Izgubili lastnost delavca

- 4 — KV ključavničarji
- 1 — KV talilec
- 1 — KV finomehanik
- 1 — KV rezkalec
- 1 — KV strugar
- 1 — KV avtotapetnik
- 1 — KV trg. pomočnica
- 1 — KV obr. električar
- 1 — KV valjavec
- 17 — NK delavcev

UMETNIK IZ POBRATENEGA MESTA

Bratstvo ni prazna beseda. Globok je njegov smisel za vse, ki nas združuje pod eno zastavo. Ravno zaradi tega je prišel k nam tudi **VIDOSAV KADIČ**, kipar samouk iz Čačka. Pobratenje mu je dalo srečanja in znanstva z nami in menda prvič tudi s Slovenijo.

Kadič je otrok tiste generacije, ki se je morala marsičemu odreči — tudi umetnosti. Petinštiridesetega so namreč potrebovali delavce, ne pa kiparje, zato je moral v proizvodnjo. Še danes je zaposlen kot oddelkovodja obrata strojne obdelave v tovarni Cer.

K nam je prišel, da bi mu odlični doprnski kip predsednika Tita v prokromu. Naši livarji so tako v avgustu napravili pet odlitkov. Dva ostaneta železarni, eden bo na kulturni skupnosti Ravne, eden bo v novem kulturnem domu v Črni, eden pa je avtorjev. Mi smo morali pokriti le stroške izdelave. Kipar se odreka tudi avtorskih pravic, se pravi, če bi še kdo v Sloveniji želel imeti odlični doprnski kipa predsednika Tita, ga mi lahko napravimo in samostojno zaračunamo. V strokovnih umetniških krogih je ta doprnski kip ocenjen kot umetnina in je vreden med petnajst in dvajset milijoni starih dinarjev. To pa ni edino velikodušno dejanje kiparja iz našega pobratenege mesta Čačka, saj je že lani Črnjanom podaril plastiko, izdelano v prokromu, ki predstavlja tovariša Tita in tovariša Kardeleža, kulturni skupnosti Ravne pa Prežihovega Voranca. Njegovo skromnost potrjuje tudi naslednja izjava:

»Mene ne zanima, ali bom jutri imel kruh ali bom v žepu otipal dinar ali milijone. Denar mi nič ne pomeni.«

Rad ima, da njegovo delo živi, da je med ljudmi, ne po galerijah. Imel je na desetine razstav po domovini. Njegove priljubljene teme za umetniško obdelavo pa so zgodovinske osebnosti in sploh zgodovina naših narodov.

Vprašali smo ga tudi, kaj pravi na rečenico, da srečni ljudje ne delajo umetnosti. In je odvrnil:

»Umetniki res nosimo v sebi nemir, ne strinjam pa se, da umetnik ne more biti srečen. Človek je lahko nesrečen, če se z umetnostjo ne sreča. Tisti umetniki, ki jih sam poznam, so srečni ljudje, seveda pa so to ljudje, ki ne težijo za materialnimi dorbami. V svojem krogu ne poznam nikogar, ki bi npr. imel avto.«

Z. Strgar

Vidosav Kadič

IVAN FONDA

Dragi Ivan!

Rodil si se v času velike vojne vihre, v kateri je nazicem razsajal in zverinsko mučil nedolžne ljudi po vseh celinah sveta. Že v rani mladosti si okusil vse tegobe in krutost življenja, ki ti je že malemu otroku vzela očeta. Rodil si se kot najstarejši sin petčlanske družine, za katero je v tvoji rani mladosti morala skrbeti le mati. Navkljub vsem težavam, ki so te spremljale v najlepših letih tvojega življenja, si se že kot 16-letni fant zaposlil v rudniku rjavega premoga v Zabukovici. Po odsluženem kadrovskega roku te je življenjska

pot pripeljala na Koroško med ravske železarje, kamor si prišel leta 1963. Zaposlil si se v takratnem prometnem uradu kot premikač. Z zvestim delom in dopolnilnim izobraževanjem si se izpopolnil za poklic voznika vlačilca, ki si ga vestno opravljal vse do zate usodnega dne.

Kakor delo tako si marljivo opravljal in krepil vlogo in pomen organizacije ZK. V njene vrste si se vključil že leta 1960. Opravljal si različne funkcije v DP in samoupravnih organizacijah. Nazadnje si bil vodja združene delegacije SIS. Žal pa ti je smrt onemogočila nadaljnje delo.

Iz vse te zagnanosti si se s hčerko odpravil na zaslužen počitek. Mesto oddiha si si izbral na slovenski obali, kjer se je tvoja življenjska pot tragično končala.

Dragi Ivan!

Danes, ko stojimo pred tvojim preranim grobom in se z žalostjo v sreču v imenu sodelavcev in tovarišev poslavljamo od tebe, kar ne moremo verjeti, da te ni več med nami. S tvojo smrtjo je med nami nastala velika vrzel, ki jo bomo le s težavo nadomestili. Slava tvojemu spominu!

V imenu sodelavcev, OOS, OOK in v lastnem imenu izrekam vsem tvojim, posebno ženi in otrokom, iskreno sožalje.

NAŠI UPOKOJENCI

Franc Levičar, roj. 14. 9. 1924, v železarni od 27. 6. 1957, nazadnje v tozd pnevmatični stroji kot skladiščni delavec. Inval. upokojen 30. 6. 1980.

Rudolf Šarkózi, roj. 9. 3. 1925, v železarni od 25. 3. 1948, nazadnje v tozd stroji in deli kot skladiščni delavec. Inval. upokojen 20. avgusta 1980.

Edvard Kolander, roj. 24. 8. 1929, v železarni od 4. 5. 1964 v tozd valjarna, nazadnje kot rezalec. Inval. upokojen 15. 8. 1980.

Fotografije za to številko so prispevali: F. Rotar, M. Ugovšek in oddelek za informiranje.